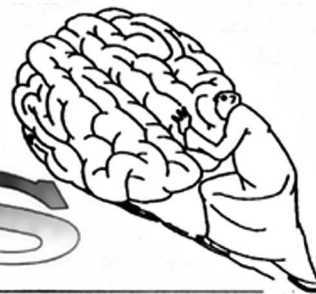

SISYFOS

Cílem Českého klubu skeptiků SISYFOS je šíření vědeckých poznatků a nezkreslených informací. Zkoumáme sporné jevy a vystupujeme proti pseudovědeckým názorům. Pomáháme chránit spotřebitele před nabídkou podvodných služeb, pomůcek a přístrojů. Podporujeme kritické myšlení a zdravou pochybovačnost. Naším členem se může stát každý, kdo dává přednost rozumu před vírou v zázraky.

ALTERNATIVNÍ PSYCHOTERAPIE A „PSYCHOPORADENSTVÍ“

Jiří Heřt

Psychoterapie, „lčba duše“, resp. duševních chorob, psychosomatických onemocnění i jiných psychických potíží je nedílnou součástí medicíny. Poskytují ji psychiatři nebo kvalifikovaní psychoterapeuti, a používají různé verbální i neverbální metody. Psychoterapii, na rozdíl od somatické medicíny, však komplikuje několik problémů.

Prvním z nich je, že není přesně definována. Do rámce psychoterapie totiž patří nejen léčba duševních chorob, ale i pomoc při řešení různých osobních, existenciálních, partnerských, rodinných nebo skupinových vztahů, kdy jde už spíše o poradenství než o léčbu. Psychoterapii v tomto případě považují proto psychologové a psychoterapeuti za svou doménu. A dnes se rozvíjí ještě třetí větev aktivit psychologů, jejímž cílem je snaha vylepšit psychiku klienta, rozšířit jeho schopnosti, otevřít mu nové světy.

Druhý problém představuje skutečnost, že psychické choroby, problémy a potíže jsou do značné míry individuální a jejich diagnostika je obtížná. Volba způsobu léčby je proto nesnadná a mnohdy zcela arbitrární. Třetím problémem je extrémně široké spektrum nejrůznějších psychoterapeutických metod. I v rámci oficiální „školní psychoterapie“ existují desítky základních směrů a stovky jejich variant. K těm nejznámějším směrům patří psychoterapie existenciální, humanistická, kognitivní, behaviorální, kognitivně-behaviorální, systemická, ale také psychoanalýza, Gestalt terapie a řada dalších. Některé z nich jsou racionální, jiné sporné. Je jen logické, že obrovská variabilita psychoterapeutických metod a velké rozdíly v přístupu poskytovatelů s sebou nesou široký rozptyl názorů na možnosti, užitečnost a výsledky psychoterapie a jejich jednotlivých metod.

Situaci komplikuje ještě čtvrtý problém, a to že se vedle kvalifikovaných osob „psychoterapii“ věnují i osoby nekvalifikované, samozvaní „psychologové“, instruktoři, léčitelé, senzibilové a nesporní šarlatáni. A právě

Z OBSAHU

Konspirační teorie (L. Kyša)	...4
Výjezdni skeptičeni popáté (L. Příbylová)	...7
Přednášky v Kladně (Milan Urban)	...9
Zlatička a drahoušci, zavolejte mi (V. Nosková)	...9
Těhotenství,... a iracionalita (L. Hamplová)	...10
Kruhy jsou zpátky! (L. Kyša)	...13
Další argumenty proti astrologii (M. Navara)	...14
Zkušenosti Dr. Edera ze soudní pře (M. Urban)	...14
Abrakadabra, budu prezident	...18
Válečný zločinec se živil jako léčitel	...19

ti vymýšlejí stále nové a kurióznější postupy. Do rámce této „alternativní psychoterapie“ patří např. esoterická arteterapie, autogenní trénink, aplikovaná kineziologie, meditace, léčba minulými životy, neurolingvistické programování, vybavování potlačených vzpomínek, tzv. „pozitivní zdraví“, regresní terapie, reiki, Silvova metoda, terapie dotekem, transcendentální meditace, transpersonální psychologie aj. O většině z nich jsme již v našem Zpravodaji psali, ale objevují se nové, které razantně nastupují na českou psychoterapeutickou scénu. O třech z nich se zmíníme. První zasahuje do medicíny, druhá je spíše „poradenská“, třetí vzdělávací.

EFT (Emotional Freedom Techniques)

Žhavou novinkou v naší republice je EFT psychoterapie, označovaná za „univerzální léčebnou metodu“. Propaguje ji zejména „Institut energetické psychologie“, založený a vedený paní Zdenou Katayama – Sindy. O této metodě už také byla do češtiny přeložena kniha německé autorky R.B. Wagner pod názvem ETF – „Svoboda emocí“. Metodu EFT vymyslel v polovině 90. let 20. století Gary Craig. Úplně nové to není, v podstatě jde o zjednodušenou verzi metody R. Callahana TFT (Thought Field Therapy).

Základním principem metody je představa, že všechny negativní emoce jsou vyvolány poruchou energetického pole těla a že se toto pole dá upravit, vybalancovat poklepáváním na 12 bodů, které mají odpovídat 12 čínským meridiánům. Je to tedy jakýsi kříženec akupres-

sury s „aplikovanou kineziologií“. Vybrané body leží v obličejí, na ruce a na prsou. Na pořadí bodů nezáleží, narozdíl od původní Callahanovy metody, při které je nutné určit přesné pořadí stimulace bodů svalovým testováním podle zásad aplikované kineziologie. Protože je metoda určena i k samoléčbě, institut nabízí výukové kurzy, ale i na webu jsou k dispozici jednoduchá instruktážní videa. Pacient postupuje tak, že se na své problémy intenzivně soustředí a při tom si poklepává na zvolený bod. Léčit lze touto metodou podle jejích propagátorů nejen psychické potíže, ale i celé spektrum tělesných chorob.

Metoda má údajně 90% úspěšnost a účinkuje u depresí, úzkosti, posttraumatických stavů, fobií i u léčení závislostí, podle některých autorů i u nachlazení, astmatu, neplodnosti přes poruchy imunity až po všechny vážné chronické choroby, třeba mnohočetnou sklerózu i rakovinu. Vedle přímé léčby Institut nabízí i semináře a certifikované kurzy.

I když metoda není experimentálně falzifikovatelná (nelze ji zaslepit), lze ji snadno vyvrátit, protože všechny její základní principy jsou mylné. Možnost existence meridiánů i akupunkturálních bodů odporuje vědeckým poznatkům o architektuře lidského těla a nebyla potvrzena ani anatomicky ani fyziologicky. Jde o iracionální představu čínské medicíny, odmítanou i dnešními moderními akupunkturisty. Ani druhá představa, že existuje jakási bioenergie a energetické pole těla, nemá žádné opodstatnění. Nic takového jako bioenergie nebylo prokázáno a fyzikům taková „energie“ nijak nechybí.

Další představa, že lze metodou EFT ovlivnit a léčit tělesné choroby, je rovněž mylná, protože psychoterapii lze ovlivnit jen potíže psychické a psychosomatické. Konečně o tom, že jde o metodu pseudovědeckou, svědčí i masivní neseriózní propagování na internetu a i to, že je doporučována spolu s celou sérií jiných vyvrácených alternativních metod. V Institutu energetické psychologie jsou to např. reiki, neurolingvistické programování, intuitivní tarot aj. Metoda EFT může mít léčebný efekt, jenže ten je v takovém případě zprostředkovan jinak. Působí zde automaticky řada psychologických fenomenů: odvedení pozornosti pacienta od jeho potíží, sugestivní působení léčitele a autosugestivní placebový efekt.

Konstelace rodinné, „systemické“

Jednou z nejmódnějších psychoterapeutických postupů je metoda, nazvaná „rodinné, resp. systemické konstelace“ (Family Constellations), rozšířená především v anglofonních zemích, ale dnes rychle pronikající i do ČR. Vymyslel ji německý psychoanalytik a filozof Bert Hellinger v 80. a 90. letech 20. století. Je určena pro jedince a páry, kteří chtějí vyřešit rodinné problémy, změnit osobní postoje, odstranit negativní vzorce myšlení, psychické potíže a začít nový harmonický život. Nabízí se i pro podnikové kolektivy.

Principem metody je vybavení si problémů a kritických zážitků v rodině nebo v jiném kolektivu pomocí jakési podvědomé rekonstrukce traumatických situací, a to v kruhu asi 30 navzájem cizích osob. Jedna z nich hraje vedoucí roli a z ostatních vybere představitele členů rodiny a „postaví je do určité pozice v prostoru“. Na rozdíl od psychodramatu se při „kon-

stelaci“ v podstatě nemluví, jen se tiše soustředí, seanci řídí facilitátor. Účastníci si intuitivně vybavují konfliktní situace, hledají nejhodnější postavení vybraných členů, až dojde k obecné shodě a tím ke katarzi. Metoda je tedy příbuzná léčbě pomocí vybavování „potlačených vzpomínek“.

I když je provádění této metody licencováno některými psychoterapeutickými společnostmi, jde o metodu sporou, která má četné kritiky. Je to metoda fenomenologická, nekauzální, subjektivistická, jejíž účinnost nelze standardními metodami ověřovat. Podobně jako u všech pseudovědeckých metod, i zde má být léčba zprostředkována „energeticky“. Sliby, že jedním sezením lze klienta zbavit jeho potíží, jsou zcela nevěrohodné. Vážnou námitkou je i to, že ji většinou provozují nekvalifikované osoby.

V ČR jde o metodu v oficiální psychoterapii nepoužívanou a šířenou především na alternativních, esoterických webových stránkách. Nabízeny jsou přednášky, semináře a kurzy „výuky konstelací“. O charakteru této péče svědčí to, že se její propagátoři a lektoři odvolávají na „kmenovou duši“, karmu, „šamanské koncepty“, „působení energetického pole“, „kondenzované obrazy v čase“, působení „přímo do esence“ aj., a na svých stránkách často nabízejí i jiné alternativní metody, jako je meditace, kraniosakrální terapie, kineziologie, Aura-Soma, Bachova terapie aj. Někteří kritici považují metodu jen za magické divadlo, za destruktivní kult. Avšak kritika – nekritika, konstelace jsou hitem a podléhají jim tisíce labilních, nejistých jedinců a neurotiků.

Principy života

System „Principy života“® je českým výtvozem paní RNDr. Helyny Haladové - Vertelmanové a provozuje ho od r. 2004 její Institut principů života s.r.o. PŽ se prezentuje jako vzdělávací poradenský systém, jehož náplní je „činnost v oblasti společenských věd a rozvoje osobnosti“. Nabízí se všem, kdo mají problémy „ve vztazích, zdraví, ekonomické situaci, s uplatněním ve společnosti“. Školení je několikastupňové, pro začátečníky, pokročilé a pro lektory („tekajeny“). Stačí však bližší nahlédnutí, abychom zjistili, že v podstatě jde o esoterickou psychoterapii, blízkou regresní terapii a vybavování „potlačených vzpomínek“ (viz Skeptický

Seance Rodinných konstelací (zdroj: www.tetakaterina.cz)

slovník). Autorka systému totiž navazuje na své předchozí působení jako mistryně reiki a facilitátorka One-Brain kineziologie, i jako autorka předchozího systému „Mandala života“. Je to však dáma inteligentní, která pochopila, že z kineziologie i Mandaly příliš nápadně trčí primitivní mystika a svou novou metodu rádně zahalila do obálky krásných, ale naprosto nic neříkajících slov.

Pátráme-li po „filozofii“ a cíli PŽ, dozvíme se toto: PŽ systém je založen na hodně banální a simplexní šestibodové „filozofii“, kterou si musí klient osvojit:

1. Nehody nejsou náhody, protože každý je svého štěstí strůjcem.
2. Objevení chyby je vylepšením vlastního obrazu světa.
3. Každý je nepostradatelný, jen musí přijít na to, kdy a kde.
4. Plného potenciálu člověka je možné dosáhnout jen spoluprací muže a ženy.
5. Každý člověk vždy dělá to, co ze svého úhlu pohledu považuje za nejlepší.
6. Žít znamená měnit se – což je zřejmě východiskem metody PŽ.

A jaké jsou cíle? PŽ je „rozsáhlou syntézou poznatků a zkušeností ze všech oblastí“, která „umožní „revidovat a upravit obraz světa“, „přizpůsobit se dnešním změnám“, „rozšířit vlastní vědomí“, „změnit vlastní nevědomé vzorce“, „vycvičit se v praktické sebezkušenostní filozofii“ a pod. Nic než slovní salát. Výcvik je však náročný, „vzdělávání v systému Principů života® by mělo mít celoživotní charakter“.

Jaká je role lektora („tekajena“) a jak si zaslouží slušnou částku za kurz, zůstává utajeno. Ani popis metodiky mnoho neřekne. Jde o dvouhodinová sezení, při kterých má klient zavřené oči a soustředí se. Lektor „pracuje jen s pamětí a s asociacemi klienta a pomocí nich ho povede do jeho minulosti a vnitřního světa a bude hledat traumata prožitá v minulosti i současnosti, která zanechávají v psychice stopy“. Že se při sezení používá „kineziologická“ technika, je více než pravděpodobné. Pro neinformované pár slov o One-Brain kineziologii: Základní ideou je, že všechny choroby a problémy jsou způsobeny poruchou proudění energie mezi mozkiem a svalstvem, takže tzv. „svalovým testem“ lze zjistit příčinu potíží. Test se provádí nejčastěji na svalech paže. „Facilitátor“ přitlačuje nataženou paži klienta dolů a klade mu otázky. Tělo pacienta odpovídá samo, pokles paže znamená „ano“.

Zamlčení pravé podstaty PŽ je geniální záludnost k ošálení zákazníka. Příliš originální však není, i jiné esoterické léčebné i vzdělávací systémy jsou dnes stejně „sofistikované“. Snaží se vypadat seriózně a přiblížit se „normální vědě“ kultivovanou řečí i používanými termíny a začínají se vyhýbat odkazům na astrologii, parapsychologii, tarot nebo numerologii, přestože se jim věnují. Metodu PŽ dnes převzalo a šíří ji ve stovkách kurzů v celé ČR mnoho „psycholéčitelů“ různého vzdělání, jak lze vidět na webu, které se však zatím upřímně vyznávají z toho, že praktikují vedle PŽ různé metody alternativní

medicíny, reflexologii, reiki, numerologii, automatickou kresbu, Bachovy esence, geopatogenní zóny, ale především One Brain kineziologii.

Školení v PŽ je jistě náročné, protože seminář 1-3 stojí 4 tis., semináře 4-14 stojí 5.400 Kč. Pokud někdo projde celoroční cyklus, zaplatí 66 tisíc Kč. Ale asi se to vyplatí, protože certifikát slouží jako skvělé doporučení při hledání zaměstnání. Takových diplomů a certifikátů o absolvování krátkodobých kurzů lze snadno nashromáždit desítky a pak, jak víme podle údajů zkušené personalistky, lze jimi zavalit personalistu při hledání zaměstnání. Posoudit jejich hodnotu je pro něj ovšem velký problém.

To byly jen tři příklady z desítek dalších, které zaplavují psychoterapeutický svět a matou veřejnost. Hranice mezi působením psychiatrů, psychologů, školených psychoterapeutů, samozvaných „psycholéčitelů“ a šarlatánů se v očích veřejnosti stírá. Mizí také meze účinnosti jednotlivých metod, např. „aplikovaná kineziologie“ slouží léčbě, poradenství i vzdělávání.

A právě tak jako mizí hranice mezi „druhy“ poskytovatelů psychoterapie, stírá se i hranice mezi racionální psychoterapií, poradenstvím, vzděláváním a – nevíte se, i alternativní medicínou, která je v podstatě také jen psychoterapií. Psychoterapií je dnes všechno a stává se z ní zcela nepřehledný guláš. S takovou situací mají velký problém všichni psychoterapeuti – profesionálové, ale ještě větší problém klient.

Zmatený nešťastník, který potřebuje seriózní pomoc, radu nebo léčbu, se zmítá mezi naočkovanou nedůvěrou k vědě, medicíně, školství, chrlením protichůdných informací z médií, propagací desítek nejrozumnějších „psychických“ metod nabízejících léčbu, radu, výchovu i vzdělávání, a třeba i provokujícím varováním ze strany skeptiků. Kdo má jen trochu labilnější nervovou soustavu, musí se z toho dnešního psychoterapeutického útoku zbláznit.

Sebepropagační pohlednice autorky Principů života Heleny Haladové - Vertelmanové

KONSPIRAČNÍ TEORIE

Leoš Kyša

Konspirační teorie jsou poslední dobou čím dál populárnější. Dají se zařadit částečně mezi fenomén městských legend a částečně patří i do esoteriky. Není divu. Jejich vyznavači jsou po celém světě hlavně esoterici. U nás třeba astrolog Antonín Baudyš mladší nebo provozovatel stránek Osud.cz Jiří Mašek (nositelé Bludného balvanu). Spojení je více než logické. Komu připadne správná jedna iracionální disciplína, lehce uvěří, že možné je už skutečně všechno.

Podívejte se na oblohu. Vidíte tam dopravní letadla nebo vojenské stíhačky? A za nimi kondenzační pásy? Pak vězte, že to zřejmě žádné kondenzační pásy zmrzlých vodních par nejsou. Jedná se o chemtrails, postřiky složené z chemikálií jako jsou soli barya, oxidy hliníku, dibromidetylén, vápník či hořčík. Cílem jejich rozprašování je zabránit globálnímu oteplování. Že vám o tom nikdo neřekl? Není divu, jedná se o přísně tajnou akci.

„Sprejují nás jako mravence! Pokaždé, když to udělají, zvedne se vlna onemocnění dýchacích cest. Postižené jsou zejména nejmenší děti a velmi trpí i staří lidé!“ těmito slovy začíná česká internetová *Petice proti práškování chemtrails*.

„Stavíme se jednoznačně proti zvráceným principům, jež jsou využívány k tomu, aby nás - lidstvo - zcela úmyslně poškodily. Nechceme být jen loutky na provázku, ale hledáme spojitosti a také pravdu. Věříme, že nikdo nemá právo zahalovat naši oblohu bez našeho vědomí a přímého souhlasu škodlivými chemikáliemi. Stop chemtrails!“ uvádí se mimo jiné v petici, která je na internetové stránce *petice.nazory.cz* dostupná od letošního března. Kolik lidí ji dosud podepsalo bohužel nelze zjistit.

Víra v chemtrails, které už několik let mají v rámci přísně tajného projektu rozprašovat vojenská i civilní letadla prakticky po celém světě, patří mezi nejnovější celosvětově oblíbenou teorii spiknutí. V Česku má bezesporu stovky zastánců. Na internetu ji šíří třeba známý esoterik Jiří Ma-

šek z internetových stránek *osud.cz*, mystik Jaroslav Chvátal nebo třeba papírový časopis *WM* magazín. *Osud.cz* pravidelně otiskuje ohlasy čtenářů, kteří se chemických sloučenin vypouštěných do spiknutí zapojenými piloty obávají a kterým také chemtrails údajně způsobují značné zdravotní komplikace.

Podle Jiřího Maška se původně dobře míněný záměr mocných tohoto světa bojovat s globálním oteplováním nepovedl a škodí lidem, protože jsou do něj přidávány ještě další nebezpečná látka: „Naše nebe je již několik let bombardováno chemickými sloučeninami. Ty mají podle některých zpráv zabránit dopadu smrtících kosmických a slunečních paprsků na Zemi, avšak globální vláda využívá situace a přimíchává do koktejlu složky závažně poškozující lidské zdraví, dále některé viry, bakterie a plísň. Děje se tak za účelem zvýšení ekonomických zisků farmaceutického průmyslu, respektive razantního snížení lidské populace v krizových časech, které nadcházejí,“ píše na svých webových stránkách pravidelně navštěvovaných stovkami čtenářů.

O tom, že teorie chemtrails patří do stejného soudku jako nepřistání Američanů na Měsíci, netřeba pochybovat. Stačí si přečíst libovolnou středoškolskou učebnici fyziky a zjistit jak by soli barya působily na obloze a také to, že by velmi rychle částičky spadly na zem a kontaminovaly půdu. Gravitace je slovo, které zřejmě esoterici a konspiračníci asi neslyšeli.

České konspirace

Už při běžném pohledu na internet je jasné, že obyvatelé České republiky domnělé konspirace milují možná úplně stejně jako Američané, jejichž vlast je považována za celosvětovou líheň různých teorií spiknutí. Češi svou první velkou konspirační teorii měli už v patnáctém století, pár desítek let před objevením Ameriky. Její hlavní postavou nebyl nikdo menší než husitský král Jiří z Poděbrad. Podle tehdy významných šlechticů Jana z Rožmberka a Zdeňka ze Šternberka se zemský správce Jiří spikl s husitskou šlechtou a nechali otrávit mladého katolického krále Ladislava Pohrobka proto, aby se umírněný husita ujal českého trůnu. Až po 528 letech jej očistil antropolog Emanuel Vlček. V roce 1985 zkoumal kosterní pozůstatky Ladislava Pohrobka a jejich snímky pořízené pomocí počítačové tomografie odhalily, že král zemřel na jednu z forem leukémie. Některé německé učebnice dějepisu však Jiřího z Poděbrad za spiklence a královraha považují dodnes.

Typickou vlastností všech konspiračních teorií je, že na jeden problém existují často dva protikladné názory. Taková Sametová revoluce v listopadu 1989 se podle bývalého disidenta Petra Cibulky odehrála v režii sovětské vojenské služby GRU a nechvalně známé KGB, jejímiž agenti byla většina porevolučních politiků. Naopak deník *Haló* noviny vydávané Komunistickou stranou Čech a Moravy má jasno

Fotografie, o které konspiračníci věří, že dokazuje rozstříkávání barya do ovzduší. Nejde o nic jiného než snímek ze zkušebního letu, kdy se na barelech vody kontroluje tlak v kabině.

v tom, že „Sametový převrat byl v režii světového kapitálu a světovému kapitálu také polistopadová politická šmíra poctivě sloužila. Nemohla jinak, neboť by nevládla. Jejím posláním byl laciný výprodej socialismu a tomuto poslání dostala.“ A jako ve slavné Werichově a Voskocově písni o Golemovi je tu verze ještě další (tuším, že je třetí v pořadí) a to že šlo o nezdařený převrat reformních komunistů, kteří se prostě jen chtěli zbavit Miloše Jakeše a jeho konzervativních partáků.

Vůbec nejslavnějším českým milovníkem teorií spiknutí je nositel bronzového Bludného balvanu zpěvák Karel Gott. „Jsem přesvědčený, že zvláště v posledních stoletích nejde o žádné omyly, naopak politika se odvíjí podle přesných scénářů, nic se neděje náhodou, i to nejhorší jako války. Vždy je o vítězích rozhodnuto dávno předtím. Stejně banky podporovaly toho, kdo je rozpoutal, a vyjednávaly s tím, kdo byl napaden. Domlouvaly se, čím budou platit, až jim budou posílat zbraně. Běh světa řídí tyto vysoké nadstátní kruhy, ilumináti nebo osvícenci, a také svaté řády a lóže až po mysticko-okultní organizace. Jde o osoby, které tím pádem určují, kdo bude dělat politiku a to ostatní už je jenom velké divadlo,“ prohlásil před šesti lety v Lidových novinách zpěvák.

Poté co zažil ničivou tsunami, jenž v prosinci 2004 zasáhla pobřeží Indického oceánu, se několika novinářům svěřil, že za tím stály nějaké temné síly, lidé, kterým se katastrofa hodila. V Asii je dnes asi nejpopulárnější teorie, že cunami vyvolaly testy ekologických zbraní schopných způsobit zemětřesení a vulkanické erupce prostřednictvím elektromagnetických vln. Pokusy měla mít na svědomí buď americká nebo indická vláda, případně obě dohromady.

Vláda nebo vládcí v pozadí?

USA jsou kolébkou většiny velkých teorií spiknutí. Kromě stovek internetových stránek věnujících se konspiracím tu vznikají i konspirační dokumentární filmy a pochopitelně časopisy. Tím nejznámějším je od roku 1992 Paranoia. Mimo jiné se v některých jejích číslech lze dočíst o tom, že aféra amerického prezidenta Billa Clintona se stážístkou Monikou Lewinskou byla zosnována britskou tajnou službou MI5, která se chtěla demokratického prezidenta zbavit, protože nešel Britskému království na ruku jako předchozí američtí vůdci nebo že nekonečný sci-fi seriál Star Trek je konspiračním útokem vojensko-průmyslově-zábavního komplexu, jehož účelem je podprahově obrátit americké diváky na katolicismus.

Konspirační teorie vzniknuvší v USA můžeme většinou rozdělit na ty, za které může americká vláda a ty, za nimiž stojí nějaké mocné skupiny vládnoucí vládám v pozadí, ať už jsou to Gottovi oblíbení ilumináti nebo třeba nejbohatší finančníci či jiné vlivové skupiny.

Americké vládě je v současné době dáváno za vinu hlavně zosnování útoků na Světové obchodní centrum (WTC), aby USA měly záminku k útoku proti Afghánistánu a Iráku a mohly tak ovládnout zdejší zásoby ropy. Oficiální verzi vyšetřovací komise věří podle dva roky starého průzkumu deníku The New York Times jen 16% procent Američanů.

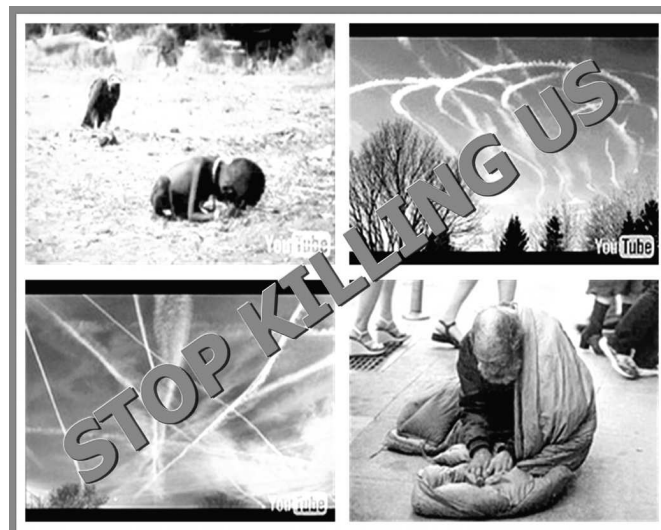
Ostatní si myslí, že vláda něco zatajila. Třetina je dokonce přesvědčena, že vláda při útocích sama asistovala. Průzkum společnosti Ipsos-Reid ze září 2006 zase zjistil, že 22 procent Kanadánů věří, že za útoky stojí americká vláda. Teorii kolem jedenáctého září a údajných nesrovnalostí jsou desítky. Většina však neobstojí při bližším zkoumání, třeba že všichni židovští zaměstnanci WTC dostali varovný email, aby ráno nechodili do práce, nebo že se budovy zřítily díky řízenému odstřelu instalovaných trhavin. (V ČR existují desítky internetových stránek vyznávajících teorie, že za jedenáctým zářím stojí buď USA, Izrael nebo ilumináti. Nejznámějšími propagátory jsou třeba astrolog Antonín Baudyš mladší, Jiří Mašek nebo významný muslimský podnikatel žijící v Praze Mohamed Abbás).

Podle dokumentárního filmu Duch doby, jenž si získal postavení coby nejslavnější film propagující teorie spiknutí, není zosnování jedenáctého září v amerických dějinách nic nového. Finanční kruhy, jenž vládu řídí, už třeba zosnovaly incident v Tonkinském zálivu po němž USA vstoupily do Vietnamské války nebo schválně prodlužují válku v Iráku, která už mohla být dávno vyhraná, jen kvůli tomu, aby na ní co nejvíce vydělaly.

Trošku v pozadí se pod vlivem jedenáctého září ocitly dvě dříve oblíbené konspirační teorie a to zinscenování přistání amerického Apolla na Měsíci v holywoodských ateliérech a umělé vytvoření viru HIV jako zbraně buď ke zničení homosexuálů nebo černochů, která se vymknula kontrole. Tomu, že byl virus vytvořen v laboratořích jako biologická zbraň proti černochům podle průzkumu z roku 1990 věří třicet procent černého obyvatelstva New Yorku.

I Spojené státy mají své konspirační umělce. Zpěvačka Alicia Keysová v rozhovoru pro časopis Blender označila gagsta rap za trik vlády, jak přesvědčit černochy, aby se navzájem pozabíjeli.

Někdy je víra v teorie spiknutí skutečně zhoubná. Muslimové v Indii třeba věří fámám, že očkování proti dětské obrně organizované vládou má za úkol sterilizovat muslimskou populaci a odmítají je. Není pak divu, že mezi indickými muslimy je dětská obrna nejrozšířenější.

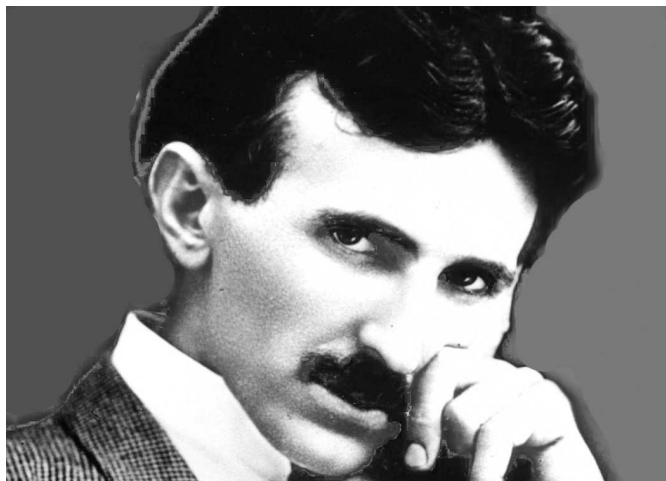

Pohlednice, již američtí esoterici protestují proti chemtrails.

Nový světový pořádek

Tajemní vládcí světa, kteří vyvolávají války kdy se jim zachce, práškuje celý svět baryem a ovládají světovou ekonomiku, mají na svědomí mimo jiné i technickou zaostalost lidstva. Zabraňují například výrobě automobilů na vodu, případně dokonce na perpetuum mobile. Otevřeně se k takovým teoriím v pořadu Detektor, který vysílala Česká televize a který předčasně ukončila kvůli nedůvěryhodnosti vystupujících a bláznivých teorií, které zde předkládali, přihlásil ještě nedávný náměstek ministra pro místní rozvoj a významný člen Strany Zelených Petr Pávek. Autorem revolučních vynálezů měl podle něj být Nikola Tesla. Uměl údajně přenášet elektrickou energii na dálku a také vymyslel elektromobil, který jezdil na energii ze vzduchu. „Energie kdykoliv a odkudkoliv by oťrásla světem a to se mocným nelíbilo,“ tvrdí Pávek a proto oni mocní tyto patenty drží v utajení dodnes.

Oni mocní vládcí světa za oponou chystají jeden skutečně ďábelský plán, který se stal již před několika lety zřejmě největším hitem mezi zastánci konspiračních teorií a pomocí něhož mají nastolit jakýsi nový světový pořádek (New World Order). Zajímavé je, že tuto teorii v České republice přijímají nejen osvědčení konspiračníci, ale i náboženské kruhy a někteří politikové. Mocní se prý chystají ovládnout

Nikola Tesla se stal oblíbenou postavou esoteriků, záhadologů a konspiračních teorií.

lidstvo na celé planetě tím, že každý člověk bude muset mít pod kůží implantovaný čip. Podle katastrofických scénářů půjde člověka na dálku pomocí čipu buď ovládat nebo dokonce zabít.

Tichá pošta pro vlastní důležitost

„Myslím, že všechny ty teorie spiknutí si lidé vytváří proto, aby se cítili jistější. Je to sice často jistota založená na úplně chybných předpokladech, ale pro psychiku plní svůj účel. Ta chce, nebo dokonce musí, být opřena o jistoty. Pak se cítíme dobře: My jsme ti, kdo vědí. Někdy jsme ve vysvětleních unáhlení: Chceme mít náskok oproti druhým – my chceme vědět dříve. Líbí se nám poté poučovat druhé, objasňovat. Je to přece slastná pozice – poučujících. Obávám se, že o pravdu nebo o relevanci k ověřeným faktům u autorů nebo šířitelů konspiračních teorií velice často nejde,“ myslí si psycholog z Masarykovy univerzity v Brně prof. Zbyněk Vybíral.

Podle publicisty Martina Petráska, který se teoriemi spiknutí zabývá, nejsou prakticky nic jiného než jistá obdoba tiché pošty: „Když jsme si jako děti hráli na tichou poštu, často jsme se a divili jak krásně zdeformované informace se dostaly na druhý konec třídy. A nyní si jen uvědomte, že ve světě moderních technologií a internetu jsou možnosti šíření podobných zpráv omezené snad jen velikostí zeměkoule a naivitou jejího obyvatelstva. Takže na začátku vlastně vůbec nemusí stát nějaký šílenec nebo nějaká konspirační skupina. Ta se zdeformovaných zpráv jen chytá, využívá je ke svému prospěchu. Ať už úmyslně a s cílem zneužít je třeba ke slávě a výdělku, nebo prostě z nějakého „záslužného“ důvodu. Třeba proto, že takoví jedinci nedokáží pracovat s informacemi a rozpoznat to, co je pravdivé a co je prostě lež a nesmysl.“

Kdo vlastně ovládá svět?

Šířitelé konspiračních teorií mají poměrně jasno v tom, že nějaká úzká skupina lidí, ovládá svět. Nemohou už se však shodnout na tom, kdo jsou oni světovládci, stojící v pozadí všech světových událostí. Podle jedněch je to Vatikán, tedy centrum katolické církve. Ostatně ve Vatikánu údajně nikdo v Boha nevěří. Křesťanství, stejně jako Ježíš Kristus, je jen dokonale vymyšlený podvrh k ovládnutí neznalých mas.

V rozporu se zájmy Vatikánu stojí židé, kteří mají zřejmě prsty ve všem už od té doby co ukřižovali Ježíše Krista (pokud se ovšem nejednalo o vymyšlenou postavu). Na rozdíl od katolické církve svou údajnou světovládu zaplatili miliony mrtvých, ať už během středověkých pogromů nebo druhé světové války. Dodnes statisíce lidí po celém světě věří v to, že podvržený spisek Protokoly sionských mudrců je skutečně záznamem ze sionistického kongresu konaného v roce 1897 v Basileji, který popisuje cestu k židovskému ovládnutí světa.

Zvláště v USA jsou oblíbenými vládci planety ilumináti. V pojmu ilumináti je docela chaos. Často jsou za ně totiž označovány různé skupiny a tajné spiklenecké organizace. Nejčastěji se mluví o bavorských iluminátech. Založil je prvního května 1776 jezuitský učedník Adam Weishaupt. V roce 1784 však bavorský vládce Karl Theodor zakázal všechny tajné společnosti a struktura iluminátů se brzy rozpadla. O třináct let později vydal Augustin Barruél Paměti ilustrující dějiny Jakobinismu, v nichž předestírá konspirační teorii zahrnující templáře, rosikruciány, jakobíny a ilumináty jimž dává za vinu rozpoutání Velké francouzské revoluce.

Ilumináti se často rekrutovali ze společenství svobodných zednářů. Ti vystoupili na veřejnost už v roce 1717, přičemž v roce 1723 vydal presbyteriánský kněz James Anderson zednářský manifest, který s malými úpravami platí dodnes. Podle manifestu jsou dveře zednářských lóží otevřeny všem mužům s výjimkou hloupých ateistů, bezbožných nevzdělanců a mužů špatných mravů. V českých zemích vznikla první zednářská lóže v roce 1741 a své zlaté období prožila za první republiky.

Poslední dobou si ctitelé konspirací vystačí s tím, že oněmi „muži za oponou“ hrájícími si se světem jako s šachovými figurkami jsou prostě někteří mocní finančníci.

Oblíbené teorie spiknutí

Útoky na Světové obchodní centrum a budovu Pentagonu nemají na svědomí muslimští teroristé, ale buď americká vláda, Izrael nebo Illumināti.

Monika Lewinská byla britská agentka, která dostala za úkol zničit Billa Clintona.

Princeznu Dianu nechala zavraždit britská tajná služba MI 5.

Sci-fi seriál Star Trek nechal natočit Vatikán, aby Američané konvertovali ke katolictví.

AIDS byl vytvořen v laboratořích a posléze pod záminkou očkování jím byli infikováni američtí gayové. Podle jiné teorie zase chudí černoši v amerických ghettech.

Teroristické útoky v Londýně zorganizovala MI 5.

Teroristické útoky v Madridu zosnovali opoziční socialisté v čele s Josém Zapaterem, aby vyhráli volby.

Falešné kruhy v obilí vytváří tajné služby, aby diskreditovali ty skutečné vytvořené záhadnými silami.

Prezidenta J. F. Kenedyho nechala zavraždit buď CIA nebo KGB nebo mafie.

Vlnu cunami v roce 2004 vyvolaly pokusy USA nebo Indie za účelem vyzkoušet novou zbraň, případně stavební firmy, které chtěly vydělat na obnově zničených turistických komplexů.

Američané nikdy nepřistáli na Měsíci, stejně jako Gagarin nebyl prvním člověkem ve vesmíru. První ruský kosmonaut totiž při letu zahynul a proto vše sovětská vláda zatajila.

Vlády nechávají z letadel roztrušovat soli barya, aby zabránily globálnímu oteplování, tzv. chemtrails.

Američané uměle protahují války v Iráku a v Afghánistánu, aby na nich velké firmy dodávající zbraně a potraviny co nejvíce vydělaly.

Illumināti se chystají na definitivní ovládnutí světa. Má jim k tomu dopomoci očipování veškeré světové populace. Aby lidé čipy přijali, bude jim namluveno, že se jedná o metodu jak bojovat s infekcemi a nemocí, přitom budou po implantování čipu dálkově ovládáni, pokud nebudou vládce světa poslouchat, čip je zabije.

VÝJEZDNÍ SKEPTIČENÍ POPÁTÉ

Lenka Příbylová

Před dvěma lety mi kolega skeptik, prof. Miroslav Kutílek, ulehčil práci když přivedl na světlo boží výraz „skeptičit“. On to sice popisuje jinak, ale zkrátka se sejde pár skeptiků a vážně i nevážně proberou, co kdo znamená nového či staronového na scéně esoterického i léčitelského byznysu. A případně je-li nutno či možno s tím něco dělat, například jak upozornit důvěřivé zákazníky nejrůznějších léčitelů či prodejců zázračných (a drahých) léčivých pomůcek na úskalí, která mohou číhat na jejich zdraví či peněženky.

Činnost našeho klubu probíhá povětšinou v Praze a Kladně, jedná se hlavně o každoměsíční přednášky pro veřejnost v Akademii věd, přednášky na kladenském gymnáziu, schůze výboru, tvorbu Zpravodaje a webu. Není v tom žádný pragocentrismus, je to zkrátka tým, že je tu větší členská základna a tudíž i víc volných rukou. V posledním roce příbyly zásluhou místních členů a příznivců i přednášky v Brně a Ostravě. Ale, jak je zřejmé, pořád se propagační a přednášková činnost omezuje na větší centra. Proto se skeptici jednou za rok seberou a vyrazí na „Skeptikon“, víkendovou akci plnou skeptičení, která v sobě spojuje tak oblíbené „příjemné s užitečným“.

Sejdou se staří, noví, ba i budoucí skeptici, mají dost času na výměnu „vážných“ názorů a zkušeností i na veselý a nezávazný pokec a občas se stane, že se někdo z těch nových rozhodne obětovat nějaký ten čas a úsilí a pomoci s činností sdružení či organizací dalších akcí. Konečně, bez Skeptikonu v Letovicích by možná současné brněnské přednášky ani nebyly... A kromě tohoto

neformálního skeptičení dojde samozřejmě i na přednášky pro veřejnost a na uspokojování naší vlastní zvědavosti co se místních zajímavostí týče.

Letos proběhl již pátý, tedy trochu výroční Skeptikon. Odehrál se o víkendu sedmého a osmého června za účasti 23 zájemců. Jsme zavázáni KÚ v Pardubicích a MÚ v Litomyšli za materiální i morální podporu. Měli jsme štěstí, hostila nás krásná Litomyšl, kde není nouze ani o památky, ani o zvědavé publikum, a ani o ochotné místní příznivce, kteří se ujali organizace celé akce.

Profesor RNDr. Zdeněk Opatrný DrSc

Když se věci ujmou a drží nad ní ochrannou ruku takoví lidé jako Ing. Brýdl, Ing. Janeček či starosta Michal Kortyš, nemůže dopadnout jinak než skvěle. Ráda bych jim a také našim organizátorům Ing. Janu Veselému a Ing. Karlovi Pavlů, který vše koordinoval a k tomu moderoval, ještě jednou vyslovila náš velký dík.

Historické prostředí kongresového centra na Litomyšlském zámku tvořilo působivé pozadí přednáškám našich předních odborníků.

Jako první seznámil profesor RNDr. Zdeněk Opatrný, CSc. v přednášce nazvané *Ekozemědělství, fair trade a genové inženýrství rostlin* posluchače s problematikou geneticky modifikovaných organismů a zemědělských plodin zejména. Jsou jednou z mála nadějí lidstva na život bez hladomorů a na omezení řady chemických postřiků, které musí v současné době zemědělci zvláště tropických a subtropických oblastí používat. Živá diskuse po jeho přednášce signalizovala, jak zajímavě bylo toto složité téma posluchačům předneseno.

Druhým přednášejícím, který se posluchačům představil, byl onkolog profesor MUDr. Oskar Andrysek, DrSc. s přednáškou *Zhoubné nádory - vznik, možnosti léčení a podvody kolem nich*. Se svým obvyklým šarmem a humorem nás seznámil se svými celoživotními zkušenostmi s léčbou rakoviny, která je sice naším nepřitelem, ale při bouřlivém rozvoji nových i osvědčených metod její léčby již nemusí být tím strašákem, jako před pár desítkami let. Ovšem, jak upozorňuje pan profesor, klíčové pro úspěšnou léčbu je včasné rozpoznání nádoru a jakékoli alternativní experimentování v této oblasti je hazardem nejen se zdravím, ale i se životem. Není divu, že následovala živá diskuse, vždyť téma zdraví je všem blízké a pan profesor nám dal mnoho podnětů k zamyšlení, od správné životosprávy po své motto „je lépe se ke smrti prochechtat, než proplakat“.

Třetí přednáška se zdánlivě vzdálila od našich každodenních starostí a zavedla nás ke vzdáleným hvězdám, kterým se již umíme docela podrobně podívat na zoubek, aniž bychom k tomu potřebovali „nadpřirozené“ schopnosti. Stačí lidská inteligence, píle, zvědavost, vzdělání i fantazie a lidstvo je schopno zkoumat vzdálené světy

Prof. MUDr. Oskar Andrysek přednáší o nádorech

i dávnou minulost vesmíru podobně, jako to dělá s rostlinami nebo lidmi. Astrofyzik RNDr. Jiří Grygar, CSc., nás jako obvykle v přednášce *Proč astrologie nefunguje, kdežto astronomie ano? (Budování unikátní observatoře v Argentině)* velice poutavě seznámil s novými metodami tohoto zkoumání. V Argentině je skoro dobudována unikátní astronomická laboratoř, která již přináší první výsledky. Na výrobě jejího vybavení se podílejí i české podniky a na její odborné činnosti se podílejí i čeští vědci, což je důvodem k nemalé hrdosti na profesionalitu, zručnost a invenci českých obyvatel.

Mám-li shrnout své pocity ze všech tří přednášek, je to příjemný úžas nad světem vědy, který nám všem přináší nejen pohodlí, ale i zdraví, naději a nové poznání – které jistě ke svému užitku využijí další generace.

Kromě těchto přednášek, určených široké veřejnosti jsme se poučovali i „soukromě“, během programu připraveného pro přihlášené účastníky Skeptikonu. A tak jsme se v Litomyšlském zámku na výstavě klavírů dozvěděli, jak se naši předkové vyskotali než dospěli k dnešní podobě pianina, jak vypadal žirafový klavír nebo že se dá zkombinovat do jednoho kusu nábytku piáno se sekretářem. PhDr. Milan Skřivánek nás v neděli provedl městem, dokázal poutavě promluvit snad o každém domě, vysvětlil, jak mohla povodeň zaplavit náměstí, které leží docela vysoko nad Loučnou, seznámil nás se systémem vyučování ve školách premonstrátského řádu a s celou historií města. Také jemu patří náš velký dík. Prohlédli jsme si i originálně pojatý pomník slavnému Litomyšlskému rodákovi, astronomu a fyzikovi Zdeňku Kopalovi, který dokázal získat respekt české vědě i ve světě, zejména v USA a Velké Británii, kde nejvíce působil.

A abychom při vši té duševní zátěži snad nestrádali tělesně, užili jsme si i výbornou večeři v restauraci Slunce a grilování v myslivně ve Strukově, kde došlo i na ty tak důležité neformální výměny názorů, které dělají Skeptikon Skeptikonem.

Co říci závěrem? V ubytovně místní Střední zahradnické školy se spalo krásně a my se těšíme na další Skeptikon. Ještě nevíme kde bude, ale jistě tam potkáme zase nové zajímavé lidi a snad i budoucí kolegy skeptiky.

Přednášky dokázaly zaujmout skeptiky i diváky v sále.

PŘEDNÁŠKY V KLDNĚ

Milan Urban

Skončil školní rok a s ním i další cyklus kladenských přednášek Sisyfa, které se v Kladně konají během školního roku pravidelně jednou za dva měsíce už více let. Jejich termín se postupně ustálil na druhé úterý v sudém měsíci a místo konání na posluchárnu Gymnázia Kladno na nám. Edvarda Beneše. Stejně jako těmi ostatními, i kladenskými přednáškami chce klub Sisyfos přispět k podpoře racionálního myšlení a přednášejícími jsou jak členové klubu Sisyfos, tak i nečlenové, vždy jsou to však vynikající odborníci. Témata přednášek jsou velmi různorodá a dotýkají se jak věd humanitních a společenských, tak věd přírodních. Nejvíce přednášek se týkalo medicíny a zdraví vůbec, protože právě v této oblasti se iracionalita projevuje nejvýrazněji a páchá nejvíce škod. Že je zápas s ní obtížný, vědí nejen organizátoři přednášek. Jejich návštěvnost není nijak vysoká, konkrétně v Kladně to bývá 15 až 20 posluchačů, výjimečně více. Těmi výjimkami je např. dr. Jiří Grygar, při jehož přednášce bývá plná posluchárna. Rekord v návštěvnosti však zaznamenala svého času přednáška o grafologii, ale to bylo způsobeno tím, že posluchači očekávali grafologické školení, nikoliv kritiku grafologie. Jejich očekávání vyvolala hesla na pozvánkách, informujících veřejnost o plánované přednášce. Ta byla úmyslně volena tak, aby nebylo zřejmé, že jde o kritickou analýzu grafologie. Takže jediné velice známá osobnost nebo trik dokáže přilákat více posluchačů.

Na poslední, červnové přednášce (téma MÉDIA A DEMOKRACIE - proč se politici bojí odvážných rozhodnutí, problematika veřejnoprávních a komerčních médií, nevýhoda jazykově omezeného malého českého trhu, mediální gramotnost apod.) bylo nejméně posluchačů ze všech letošních přednášek (celkem 7), i když před-

názejícím byl opět vynikající odborník, v tomto případě politolog Jiří Pehe. Žil před rokem 1989 více let jak v Německu, tak i v USA a situaci v médiích v těchto i jiných zemích dobře zná (často ho zahraniční reportéři žádají o rozhovor, ptají se na jeho názor) a může ji srovnávat se situací u nás. Po vyslechnutí přednášky jsem se už moc nedivil, že na přednášku nepřišel nikdo z Kladenského deníku ani z Rádía Relax, kam pozvánky také posílám. Na našich přednáškách se posluchači nedozví BLESKové zprávy, o které jde médiím především (bohužel podobný je trend i v tradičních demokratických zemích, úroveň reportérů je tam ale obecně vyšší). Svůj díl na malé účasti mohlo mít i krásné počasí, ale hlavní příčina tkví jinde. Přesto bych chtěl v té nevděčné sisyfovské práci pokračovat a zvát do Kladna zajímavé osobnosti a odborníky.

Jiří Pehe, který přednášel o médiích na pravidelných skeptických přednáškách v Kladně.

SKEPTICKÉ BODLINY

ZLATÍČKA A DRAHOUŠCI. ZAVOLEJTE MI

Věra Nosková

Každou noc se hodinu po půlnoci na obrazovce zjeví přezdobená osoba. Sedí v procovském křesle, rozkládá karty. Přišel čas důvěrných sdělení, kouzel, průhledů do neznámé budoucnosti, hřejivých rad? Stačí se zaposlouchat, abychom zjistili, že přišel jen čas vágního zvanění v pořadu Volejte věstce na televizi Prima.

„Ó bozi – to je někdy skutečně těžký, láska má mnoho podob. My ženy to máme velmi složité a muži naše složitosti nechápou. Tak se na to podívejme, ó jé, tady se nám to trochu kymácí. Ano, zlatíčko. V kterém se narodil znamení? Tak se na toho ráčka podíváme.“ Suverénní osoba z rodu světských chrastí náramky jako chřestýš, blýská masiv-

ními prsteny a vrhá z obrazovky falešné úsměvy. Hraje roli čarodějky, neboť část populace na tyhle věci věří a je ochotna za ně platit. Kde je poptávka, vystartuje nabídka, proti tomu nelze nic namítat, tak svobodný svět funguje a je nám to většinou k užitku.

Na druhé straně: těžít z naivity, důvěřivosti je jedno z nejveřejnějších podnikání, plné pouťových manýrů a jednoduché manipulace, je to hra, kterou odedávna hrají mastičkáři, taškáři a podvodníci s moulíky, dobráky a důvěřivci. Klam, podvod, past, mimikry jsou běžné strategie živočichů, a od toho jsme chytré opice, abychom každou vymyšlenost přírody dovedli k dokonalosti. Takto přemýšlím nad osobou, která na obrazovce ledabyle rozkládá a shrnuje karty, ani je nijak nestuduje, zato pusa jí jede jak kulomet.

Říká – no nevím, vy jste taková rázná, nechte to běžet, ono se to vyčábrí, musíte si věřit, tohle neovlivníte,

smířte se s tím, budoucnost ukáže, je to láska, s tím nic neuděláme... Ženské z měst i vesnic jí volají, celé pryč z toho, že slyší svůj hlas z bedny a že jim ta vlastně slavná madam odpovídá jako nějaká kamarádka. „Kolik je vám let?“ Ptá se pokaždé, to je zásadní vodítko. Dvacet, hlesne mladá žena. „Vy jste taková roztomilá beruška! Přeju vám trpělivost s tímto prazvláštním mužem,“ švitoří věštkyně. Je divné, že si nikdo nevšimne, že se televizní diva vlastně nesnaží věštit, předpovídat budoucnost, jen trochu obměňuje tytéž vágní rady, kterých si užije každá žena s kamarádkou nebo v ženských pracovních kolektivech, či z médií od redaktorů – samozvaných psychologů a to zcela zdarma. Tady ovšem se při dolním okraji obrazovky dá bezchybným zrakem nebo lupou rozeznat upozornění, že minuta volání stojí 72,- Kč. „Kolem vás se tetelí prapodivná atmosféra,“ zakončuje věštkyně telefonát. Další volající oslovuje, zlatíčko, ženy telefonují jedna za druhou, sem tam se do té pomyslné fronty vetře i muž – drahoušek. Bavím se a také krčím nad tím rameny; je to jejich svět, jejich byznys, ať si to všichni užijí.

Jako bych si tu mailovou zprávu přičarovala – dva dny nato co shlédnu ten čarodějny pořad čtu v poště příběh mladé ženy z venkova, která se s tímto obskurním pořadem zapletla. Brala to zpočátku jako poněkud dražší úlet – vyptávala se další věštkyně z toho televizního hnízda na kamaráda. Měla o něj starost, neboť se jí zdálo, že se do ní, vdané maminky dvou dětí zamiloval. „Karty mi jasně ukazují, že je tu láska. A kde je láska, je možné všechno,“ sdělila jí čaroda.

Mladou paní zasekla jak zkušený rybář rybkou, ta jí začala volat opakovaně. Účty za telefon narůstaly, úspory na letní dovolenou tály. Za čas bylo fuč 17 tisíc, ale láska se pořád ještě nevyvrbila. Co teď? Šejdířka přešla na soukromý telefonní kontakt a navrhla své stálé klientce, že provede ve prospěch lásky obřad bílé magie a to za 1800,- Kč. Za dva dny přišla SMS: obřad proveden, poslete peníze.

Prosim o dvoudenní odklad, nemam teď peníze, napsala finančně vyčerpaná paní na mateřské dovolené. Věštkyně ale hodlat nečekala, zahrnula ji výčitkami, lamentací, hrozbami. Mladá žena se začala z fascinace probírat, podvod ji došel a za obskurní a navrch nedoložený obřad zaplatit nechtěla. Věštkyně zdivočela. Začala vyhrožovat tu právníkem, poté obřadem magie černé, která uvrhne neplatičku do neštěstí. Nakonec se docela odkopala, když začala ženu vydírat: prásknu to všechno vašemu manželovi! Ozval se telefonicky další člověk – tentokrát muž, přidal se k vymá-

hání peněz za obřad, dokonce prý vznikalo jakési penále za zdržení platby. Paní obtěžovaná vyděrači mi napsala mailovou zprávu, vylíčila mi svůj příběh, byla pro, abych jej zveřejnila a varovala tak další, věštbý lačné, ženy.

Přece by nám nelhalí! Říkají si od nejstarších věků, důvěřiví lidé věřící v zázraky a kouzla, což je přímo výzva pro žvanivé obchodníky s nadějí, pro vykuky a šejdíře. Co z toho plyne? Když už musíme něčemu věřit, tak věřme svým pochybnostem.

TĚHOTENSTVÍ, MATEŘSTVÍ A IRACIONALITA

Ludmila Hamplová

Očekávání potomka obvykle patří k příjemným obdobím života, ale také se velmi záhy může proměnit v čas atakování zaručenými a zcela iracionálními radami. O to více je s podivem, že často jsou tito rádcí z řad zdravotnického personálu. Sama jsem touto situací prošla a uvědomila si, že udržet si zdravý rozum a jistou míru skepse vůči alternativním a esoterikou prosyceným názorům není během těhotenství a mateřství vůbec snadné.

Každá žena chce pro své dítě pochopitelně jen to nejlepší, a tak mnoho matek pročítá odbornou literaturu i „maminkovské“ časopisy, navštěvuje předporodní kurzy i kurzy péče o dítě, slídí po zaručeně fungujících radách od svých přítelkyň a kamarádek a neváhá prozkoumat nejrůznější zákoutí internetu. Cíl snažení je prostý, najít návod na téměř všechny nové situace přicházející spolu s očekáváním potomka, jeho narozením i pozdějším vývojem. Na straně žen matek je tedy neutuchající poptávka po všemožných informacích.

Přítom prakticky každé těhotenství provázejí větší či menší nepříjemnosti, od ranních či spíše celodenních nevolností, přes křečové žíly až po změny nálad, kdy se ženská psychika podobá jízdě na horské dráze. Navíc se kdykoliv během těhotenství mohou objevit různé zdravotní obtíže, které se bez pomoci lékařů neobejdou. Avšak těhotenství zvláště na svém počátku je dobou, kdy jsou lékařské zásahy problematické. Během prvních tří měsíců by žena dokonce neměla užívat vůbec žádné léky, aby neohrozila zdraví plodu. Celkem logicky tu vzniká rozpor, na jedné straně chtějí ženy informace a rady, jak zvládat svůj jiný stav, ale na té druhé se jejich mnohé obavy a strachy těžko řeší skrz medicínu postavenou na důkazech, přesněji nemají jiné řešení než počkat až obtíže samy odezní. K tomu stačí přidat stres související s čekáním na výsledky nejrůznějších vyšetření provázející těhotenství a obavy ze samotného porodu a na světě je dokonalá živná půda pro vše alternativní, nezvyklé, esoterické a iracionální.

Protože právě esoterika nabízí snadná a zdánlivě logická vysvětlení „nevysvětlitelných“ záhad těhotenství a zrození nového života, mnohé ženy se tak snadno mění v houbu nasávající naprosto nekriticky vše z iracionálních metod, postupů a výrobků, co se k nim dostane.

Přirozený porod za každou cenu

Módou posledních let mezi ženami je tzv. přirozený porod. V ideálních představách se jedná o takový porod, při kterém jsou zcela minimalizovány lékařské zásahy a zrození dítěte si řídí žena sama podle svého tempa a svých potřeb. Pro alternativní jedince překvapivě i většina lékařů takto vidí ideální porod. Nutno však dodat, že to platí pouze pro zcela zdravé ženy se zdravými dětmi a porod probíhající bez komplikací. Ve chvíli, kdy se objeví problémy, lékaři samozřejmě zasahují ve prospěch života a zdraví matky i dítěte. Pokud však vše probíhá bez problémů, jsou lékařské zásahy do průběhu porodu zpravidla minimální.

Přirozený porod je však pro mnoho žen jakousi mantrou, které je nutné se držet za každých okolností, protože jen tak je možné zajistit nejen duchovně vyrovnaný vstup lidského mláděte na svět, ale i celou jeho zářnou budoucnost. V praxi tak ženy sepisují své požadavky na porodníky v porodních plánech. Ačkoliv by jej měly vypracovávat ve spolupráci se svými lékaři a vycházet především ze svého zdravotního stavu, mnoho z nich volí spíše rady kamarádek ať již skutečných nebo virtuálních na různých internetových fórech. Výjimkou není ani případ, kdy ženy od sebe své porodní plány opisují, aniž by braly ohled na svou konkrétní situaci. Často se proto v porodních plánech objevují i poměrně sporné názory jako odmítnutí jakéhokoliv lékařského tláčení bolesti nebo zásahů urychlujících průběh porodu jako je podání hormonu oxytocinu. Pod vlivem situace probíhajícího porodu ale některé ženy své názory výrazně mění. Není ani neobvyklé, že rodička následně požaduje to, co v porodním plánu odmítla.

Velkým problémem je, že přirozený porod je ženami vnímán jako ideál v tom smyslu, že dítě nebude nijak traumatizováno lékařskými zásahy, lehce vyklouzne z porodních cest a přijde na svět jako hodný a zcela vyrovnaný andílek. Matka k němu záhy zahoří silnými city, její prsy se nalijí mlékem a oba budou zcela šťastní. **Naopak medicínsky vedený porod je vnímán jako násilí na ženách, které zapříčiňuje hluboké poporodní deprese, ztrátu mléka a neschopnost kojít, ale také špatný vztah matky a dítěte i jeho pozdější problémy včetně drogové závislosti.** Vůbec nejhorší se v tomto názorovém světle jeví porod císařským řezem. Ačkoliv pro mnohé ženy je to jediný způsob, jak porodit dítě nebo se dokonce jedná o život matky a dítěte zachraňující operaci, z alternativního pohledu je to vrchol násilí a doživotní trauma. **Dokonce prý tento způsob porodu způsobuje neschopnost dospělého jedince vyrovnat se s životními překážkami, protože jako novorozenec nezvládl projít porodními cestami.** Alternativní medicína a duchovno však nabízejí řešení, jednak ve formě regresní terapie, ale také terapeutických kroužků, na kterých mohou ženy sdílet pocit smutku z toho, že nebyly schopny porodit své dítě přirozeně, ale bylo jim lékaři násilím vyrváno z těla.

Lékaři jsou zlo

Touha po přirozeném porodu žene některé matky až k přesvědčení, že zdravotnický personál hodlá zcela záměrně způsobit zlo jim i jejich dětem. Objevuje se opět iracionální argument, že muži jako porodníci chtějí vždy rychle jednat, tedy řezat a přirozený porod odmítají ze své podstaty. Tyto názory dokonce vedou k představě, že nejlepší pro matku i dítě je porod doma jen za pomoci porodní asistentky. Vždy se jedná o značně riskantní záležitost, kdykoliv může dojít k nečekané komplikaci, kdy o životě rodičky i dítěte rozhodují doslova vteřiny. V očích poblouzněných žen je však domácí porod to nejlepší, co mohou pro příchod svého potomka na svět udělat. Podle informací ministerstva zdravotnictví u nás při domácích porodech zemře průměrně šest dětí každý rok! Důvod je prostý: nenadálé komplikace, ale také to, že doma rodily ženy, které už dopředu věděly, že porod bude komplikovaný. Přesto se pod vlivem esoterické masáže rozhodly riskovat.

Mnoho z těchto žen odmítá i něco, co v porodnicích současnosti již neexistuje, přesněji mají v sobě tak zažitou představu socialistického a neosobního porodnictví, že nejsou ochotny přiznat si, že i porodnice prošly značným vývojem. Například v současnosti je již běžné, že je dítě přiloženo na matčinu hrud' okamžitě po porodu, následně pobývá spolu s matkou v pokoji, systém roaming-in, a ve všech porodnicích zcela běžně probíhá návčik kojení. Rovněž je zcela běžná přítomnost otců u porodu a volnější návštěvní hodiny. Jednotlivé porodnice se dokonce mezi sebou předhánějí, která nabídne lepší služby pro matku a dítě.

Paradoxně ale ženy, které ideálu přirozeného porodu z jakéhokoliv důvodu nedosáhly, mají díky esoterické a iracionální masáži silné pocity vlastního selhání. Domnívají se, že nezvládají svou roli matky, protože nedokázaly ani to základní, tedy porodit vlastní dítě bez pomoci lékařů. Císařský řez je pak pro ně neuvěřitelné a celoživotní trauma, i když právě díky němu mají živé a zdravé dítě. Naopak ty, kterým se přirozený porod povedl, vnímají samy sebe jako silné a neuvěřitelně schopné. Právě díky této zkušenosti se jim pak zcela mění život. Extrémně se dokonce objevuje i tzv. orgasmický porod, při kterém žena zažívá pocity sexuální extáze a nevnímá bolest. Celkem pochopitelně jsou podobná sdělení pro rodičku, která prožila mnohahodinový fyzicky náročný a bolestivý porod zdrcující. Součástí iracionálních názorů na porod je také nezbytnost přítomnosti muže, otce dítěte u porodu. Ačkoliv alternativně založené ženy odmítají muže porodníky, muže otce vidí jako základní podmínku nejen pro úspěch samotného porodu, ale také pro budoucnost vzájemného vztahu jak rodičovského tak partnerského. Pokud se však muž rozhodne nebýt u akce, je vnímán jako slaboch a zbabělec odmítající jednak zodpovědnost za zplození potomka, ale také nemilující partner. Vztah je pak hodnocen jako ne-

kvalitní a blížíci se rozpadu, byť by jinak fungoval bez problémů. Racionální argumenty, jako že porody byly historicky ženskou záležitostí a tedy přítomnost muže byla nežádoucí, nebo že často působí následně sexuální problémy ve vztahu, nejsou brány v potaz.

Početí na základě horoskopu

Brána iracionality se otevírá již na samém počátku těhotenství. Chce to zvolit správnou konstelaci hvězd při pokusu o početí, vypít správný koktejl z kouzelných bylin, a pak se může naplánovat spojení muže a ženy. Výjimkou ani nejsou předem vybraná data vhodná ke zplození potomka od různých astrologů a esoteriků. Rovněž je nezbytné si čas spojení spermií a vajíčka naplánovat s ohledem na datum porodu a tedy horoskop dítěte, jinak se může snadno stát, že na svět přijde s rodiči astrologicky nekompatibilní jedinec a vznikne tak celododinný doživotní problém. Důležitost astrologie je v podvědomí lidí tak silná, že otázka na znamení ještě nenarozeného dítěte je pro mnohé naprosto kardinální a zpravidla následuje hned po dotazu na pohlaví očekávaného potomka.

Ani po úspěšném oplození vajíčka není zdaleka vyhráno. Záhy po otěhotnění se zpravidla objeví těhotenské nevolnosti. Ty se příliš léčit nedají, nepočítá-li se sladký čaj a piškot po probuzení a fakt, že nevolnosti samy o sobě mizí zpravidla na konci třetího měsíce gravidity. Přesto mnozí lékaři v dobré víře a snaze pomoci pacientkám či pouhé znalosti skutečnosti, že neúčinným neublíží, nabídnou svým pacientkám homeopatické preparáty a ony po nich s jistým pocitem vděčnosti a úlevy sáhnou. Síla sugesce a placebo efektu je natolik velká, že se mnohým ženám opravdu uleví. Homeopatikům pak zůstávají věrné po zbytek těhotenství, vyžadují je u porodu místo klasických léků a podávají je i svým malým dětem. Homeopatika údajně nabízí řešení obtíží jako jsou bolesti páteře, nachlazení, obavy z porodu (!), špatně postupující porod, ekzém u novorozenců a podobně.

Další velmi oblíbenou alternativní metodou používanou v těhotenství je aromaterapie. Ta vychází z víry, že vhodné vůně dokáží pozitivně ovlivnit psychický i fyzický stav člověka. V případě těhotenství je údajně aromaterapie schopna řešit problémy jako bolesti hlavy, hemeroidy (!), chudokrevnost, křečové žíly, kvasinkové infekce, nízký i vysoký tlak nebo zvracení. Část žen dokonce vyžaduje použití aromaterapie na porodním sále a někteří porodníci na toto přistupují, byť v objektivní účinek této metody nevěří, ale vědí, že žena, která je zklidněná i za pomoci alternativních metod, spolupracuje samozřejmě lépe, což je pro ně samotné výhodné. Přesto je zde riziko, že se žena při příliš silné koncentraci vonného oleje během porodu, kdy dochází k velmi intenzivnímu dýchání více či méně přidusí, nemluvě o diskomfortu zdravotnického personálu.

Kdo nekojí, je proti nám

Kojení je bez pochyby nejlepší formou výživy pro novorozence. To je vědecky zdůvodněný fakt, stejně jako skutečnost, že jisté procento žen není schopno kojit. Problémem však je, když se tato fakta promění v ideologii, že kojení je tím nejlepším, co matka může dát svému dítěti a že každá žena může kojit, jen musí chtít. Ideál mateřským mlékem naducaných tvářiček a blažené matky s nateklými prsy se pak prezentuje jako jediná možnost mateřství dokonce až do dvou nebo tří let dítěte. Pokud však žena nemůže z jakýchkoliv důvodů kojit, je automaticky vnímána jako krkavčí matka nedostatečně milující své dítě.

Iracionalita kojení je kupodivu tak daleko, že na každém obalu umělého mléka je varování před jeho používáním místo kojení. Kojení je dále podporováno argumenty o lepším vztahu mezi matkou a dítětem, následně výrazně vyšší inteligenci dítěte a jeho větší samostatnosti a lepší psychické i fyzické odolnosti. Žena tak doslova musí kojit za všech okolností, bez ohledu na své vlastní zdravotní problémy nebo dokonce nezbytný pobyt v nemocnici. Varianta, že by došlo k přerušení nebo dokonce ukončení laktace z vlastní vůle matky, je zcela nepřijatelná.

Nekojící matka je pak vyvržena na samý okraj společnosti. Pokud na veřejnosti nabídne svému dítěti lahvičku s mlékem a nikoliv svůj prs, čekají ji opovržlivé pohledy. Stejně tak ženské okolí, prakticky jediné, se kterým se bude téměř až do školového věku dítěte setkávat, ji odsoudí. Není divu, že se drtivá většina žen snaží kojit za každou cenu, bez ohledu na rozervané bradavky, nedostatek mléka a hladem řvoucího potomka, vlastní zdravotní problémy nebo fakt, že část kojících dětí vyžaduje krmení takřka po hodině i v noci a naprosto tak vyčerpávají své matky. Jediné co jí může být útěchou v jejím trápení je, že podle esoteriků se skrz kojení energeticky a mentálně harmonizuje se svým dítětem. Co to ovšem prakticky znamená, často netuší jak samotné matky, tak alternativní propagátoři kojení za každou cenu.

Měním svět skrze plínky

Nelze opomenout ani iracionální vlivy na péči o dítě. Zcela samozřejmě se všichni rodiče snaží o to, aby svému dítěti poskytli jen to nejlepší. Alternativní proudy nabízejí pro malé děti desítky svých služeb, od vypracování horoskopu pro jejich drobečka (údajně to vylepší vzájemnou komunikaci a pomůže rodičům rozvíjet vlohy a skryté talenty) přes čisté ekologické oblečky z bio materiálů, které jsou ale mnohonásobně dražší než obyčejné, až po speciální drátěné kroužky na drobné prstíky vyladující životní energii a řešící například šilhání. Správná matka se pochopitelně snaží být energeticky vyrovnaná, využívá sílu z léčivých obrazů, sama si

kreslí mandaly a poslouchá duchovní hudbu. Stravu je se pouze zdravě, pokud možno makrobioticky nebo aspoň jí biopotraviny, po kterých sahá nikoliv z racionálních důvodů, ale proto, že biopotraviny v sobě mají energii Matky Země. Svému dítěti logicky nepodává kravské mléko a mléčné výrobky, známé příčiny rakoviny (jak propaguje třeba časopis Meduňka) a všeho zla, odmítá řepný cukr, způsobující údajně hyperaktivitu a agresivitu dětí, a zásadně nic neohřívá v mikrovlnné troubě, protože ta má v sobě jakousi příliš rychlou a tedy špatnou energii. I dobrý a racionální postoj jako je například používání látkových plen se pod vlivem alternativně založených žen dokáže zcela iracionálně proměnit. Matky své konání zdůvodňují nikoliv ekologickými a ekonomickými argumenty, ale odpovědností vůči Matce Zemi a jejím energiím.

Chvála skepsi

Sama jsem navzdory všem alternativním názorům přečkala těhotenství ve zdraví. Snad i díky tomu, že mám tendenci podobné postoje ignorovat. Nenaštivila jsem žádného léčitele, nepolykala homeopatika, neinhaovala vonné oleje a ani si nenechala sestavit horoskop, dokonce ani přesně netuším, v jakém znamení se má dcera narodila. Porodila jsem plánovaným císařským řezem a bez přítomnosti svého manžela, což rozhodně nevnímám jako duševní trauma, ze kterého se musím léčit, spíš naopak. Kupodivu jsem byla obdarována vyrovnaným potomkem milujícím spánek. Jen ještě nemohu upozorovat, jak to bude mít se životními překážkami, ale asi jako každý normální člověk. Dokonce ani ze zdravotních důvodů nekojím, přesto nemám pocit, že by byl vztah mezi mnou a mojí dcerou narušen. Nevraživé pohledy při krmení z lahve na veřejnosti zkrátka ignoruji.

Ve skutečnosti se jako matka skeptik cítím velmi dobře, byť jsem z pohledu esoteriků matka krkavec.

KRUHY JSOU ZPÁTKY

Leoš Kyša

Když jsem pro deník Právo vloni na podzim připravoval článek *Nastává konec kruhů v obilí?* (vyšel ve Zpravodaji č. 4/2007), netušil jsem co tím způsobím. Zatímco v posledních letech se neustále snižoval počet symbolů vyšlapaných circlemakery, tedy tvůrci kruhů v zemědělských plodinách a to až tak rapidně, že v roce 2007 byl odhalen dokonce pouze jeden jediný, letos se s nimi doslova roztrhl pytel. Do konce července jich bylo objeveno již devět. Víím, že vina nepadá jen na mou hlavu, přesto mi nezbývá než se pokorně zemědělcům za jejich zničenou úrodu omluvit.

Nejvíce kruhů v zemědělských plodinách, hlavně v obilninách, bylo vytvořeno v letech 1998 až 2000. Byla to doba, kdy v Česku fungovalo několik na sobě nezávislých skupin circlemakerů, kteří se tvorbě těchto

obilných ekvivalentů graffiti věnovali. V tyto roky vznikalo přes léto okolo třiceti kruhů. Pak jich začalo postupně ubývat. Od roku 2001 do roku 2006 jich bylo objeveno každý rok vždy jen kolem desíti. Jejich kvalita se navíc zhoršovala, jak svou činností ukončovaly zkušené skupiny kruhošlapců a svou dovednost se občas rozhodli vyzkoušet nadšení amatéři, kteří třeba vyrobili jeden či dva kruhy a pak se na ničení obilných lánů vykašlali.

Důvod upadajícího zájmu o tvorbu kruhů spočíval bezesporu v úpadku mediálního a tím i společenského zájmu o esoteriku a záhadologii. Před třemi lety u nás stagnoval prodej záhadologických časopisů a publikací, které svůj boom zažily právě v období mezi lety 1990 až 2000. Hlavní motivací circlemakerů pro vytváření obrazců v polích je mediální zájem. Proč se snažit? Proč riskovat chycení rozzuřenými zemědělci nebo policisty, když ta pravá zábava, tedy šot v hlavní zpravodajské relaci a vyjevení badatelé tvrdící, že jejich dílo je produktem energie Matky Země nebo zašifrovanou zprávou mimozemšťanů z dalekých galaxií či jiných dimenzí, se nedostaví. Každý tvůrce chce, aby se jeho dílu někdo obdivoval, aby je někdo zkoumal a psal o něm. Média se v posledních letech přestala o záhady a esoteriku zajímat. Ubylo tím pádem i záhad.

Recese záhadologie a esoteriky u nás opět začala zhruba před dvěma lety a troufám si tvrdit, že letos prožíváme její opětovný boom srovnatelný snad jen s dobou od revoluce do roku 2000. Ostatně do této doby spadá i vznik Českého klubu skeptiků Sisyfos, který na tuto vlnu iracionality reagoval.

V současné době vychází několik nových záhadologických časopisů (Enigma), vznikly desítky nových internetových stránek o záhadách a esoterice a více se o esoteriku zajímají i zavedená média. Zřejmě nejvíce nové vlně iracionality pomohl i televizní pořad Detektor. Jeden jeho díl byl věnovaný i kruhům v obilí, který tento už skoro zapomenutý fenomén opět veřejnosti připomenul.

Se svou troškou do mlýna jsem přišel i já se svým článkem o circlemakerech a o tom jak si dělají z napálených záhadologů šprťouchlata. Reakce na sebe nenechala dlouho čekat. Na internetu se do mě obula esoterička (členka Klubu psychotroniky a UFO) a nazvala mě hlupákem, který šíří bludy. Ano, i já jsem pomohl opět zpopularizovat letní fenomén tvořený recesisty a zkoumaný bláznivými záhadology, kteří pak v kruzích pobíhají, fotí si je a snaží se odčerpat zbývající tajemnou energii Matky Země, která v kruzích musela po jejich tvorbě zůstat, nebo rozluštit poselství, které se nám Máti Země snaží sdělit. (Jeden kruh už byl paranoidními badateli dešifrován jako varování před stavbou amerického radaru v Brdech.)

Jen opětovný mediální zájem o kruhy v obilí může za to, že staré party circlemakerů oprášily své nádobíčko a v noci vyrazily znovu na pole a noví nadšenci se rozhodli vyzkoušet a posléze zjistit, jak jednoduchá je tvorba obrazců v obilí. Za svůj podíl na této nové vlně mediálního zájmu o obrazce v zemědělských plodinách se zemědělcům upřímně omlouvám.

DALŠÍ ARGUMENTY PROTI ASTROLOGII

Mirko Navara

Chtěl bych doplnit pár poznámek k výčtu argumentů prof. Jiřího Heřta (Proč astrologie nefunguje, Zpravodaj Sisyfos 2/2008). Nezakulatím počet argumentů a ani se o to nebudu snažit, protože nevěřím na magii čísel.

Je jistě nápadné, že ve světě, kde se soutěží téměř ve všem, nejsou závody astrologů v tom, kdo umí předpovídat lépe. Aspoň jsem neslyšel o udělování astrologických Oskarů za obzvlášť zdařilé a Malin za obzvlášť nepovedené předpovědi. (To druhé aspoň zčásti suplují Bludné balvany Sisyfa.) Nikdo se nepyšní titulem Astrolog roku. Možná proto, že by mohl vyhrát třeba prognostik se zcela pohrdavým postojem k astrologii.

Jelikož se prý astrologie řídí pouze polohou planet, a tu lze dostatečně přesně předpovědět na tisíce let dopředu, bylo by možno dělat stejně dobře dlouhodobé horoskopy jako krátkodobé. Kdyby takto astrologové místo George W. Bushe předpověděli osudy neznámých panovníků neznámých zemí za stovky let, odkázali by budoucím obyvatelům zdroj pobavení. My bychom spíš uvítali dlouhodobou předpověď počasí a jiných pohrom, podle níž bychom si naplánovali své dovolené až do odchodu do důchodu, což by přivítal i náš zaměstnavatel. (Že nevíte, zda a kdy se dožijete důchodu? Nevadí, i to je přece ve hvězdách!) Každopádně by tvorba horoskopů měla jít snadno naprogramovat, a pak by už žádný další astrolog nebyl potřeba. Zdá se, že do toho se nikomu nechce. Přitom to má velkou výhodu, jak ukáže následující argument.

Kdyby astrolog své horoskopy zamíchal jako karty, něco ztratil a něčím jiným to nahradil, zřejmě by se na to vůbec nepřišlo. Dokonce některé z výroků lze nahradit pravým opakem (např. „důležitá rozhodnutí

neodkládejte/odložte“) a nehrozí, že by autor mohl být volán k odpovědnosti, a to ani v případě, že by k těmto omylům docházelo opakovaně.

Kdybych měl zaskočit za astrologa v časopise či v rozhlasu, použil bych loňské horoskopy, případně je trochu proházela, a nebál bych se následků. (Kdyby naopak astrolog zaskakoval za mě ve škole, použil by mé přednášky z předchozího roku, a také by mu to prošlo. Já ale nepředstírám, že matematické poučky jsou každý den jiné a že je nutno je pořád znovu vymýšlet, jen se snažím tutéž látku naučit další generaci studentů.)

Troufám si říci, že to je jeden Z ukazatelů nezodpovědných bludů, pocházejících nejen z astrologie. Tuto výsadu totiž mnoho povolání nemá. Pro srovnání uvedu příklady.

Já jako vědec si musím dávat pozor, jak napíšu článek. Kterékoli z výše uvedených pochybení by způsobilo, že by mi redakce nevybíravým způsobem příspěvek odmítla a poznamenala si, že jsem v nejlepším případě lajdák, spíše však diletant.

Spisovatel detektivek také musí kontrolovat, zda jeho výtvar má hlavu a patu.

Ani kuchařská kniha se nedá používat na přeskáčku, a když se v ní něco přidá nebo vynechá, pozná to i laik.

Kdyby se zamíchaly řádky notového zápisu, ve většině hudebních žánrů by posluchači protestovali.

Vynechání či přidání položky při správě vašeho bankovního účtu, stejně jako výměna vámi požadované transakce s panem Novákem, je důvodem pro trestní oznámení. Kdyby lékař spletl operační postup nebo diagnózu, byl by nemilosrdně hnán k zodpovědnosti. Kdyby vám sestřička podala léky určené pro jiného pacienta, a nemusí to být zrovna Heparin...

Mnozí absolventi školy, na které učím (elektrotechnická fakulta ČVUT), odcházejí pracovat do JE Temelín. Kdyby tam zaměnili několik drátů, nějaký vynechali nebo dali navíc – hrůza domyslet! Takoví ať se radši zkoušejí žít astrologií, ta snese všechno.

PANORAMA

Přeložil Milan Urban

ZKUŠENOSTI DR. ERICHA EDERA ZE SOUDNÍ PŘE

Z časopisu „Skeptiker“ 1/2008

Píši tento článek nerad. Jsem velmi rád, že je všechno za mnou. Probdělé noci, existenční obavy, soudní řízení, odborné posudky, prozatímní opatření – to jsou problémy, se kterými je nutné počítat, když si člověk vezme na mušku esoteriku. A i když jsem z toho všeho jako „vítěz“ vyvázl se zdravou kůží, nechci už dnes o Granderově vodě nic slyšet. Snad ale mohou být mé zkušenosti užitečné pro ty, kteří se dostanou do podobné situace. Tyto zkušenosti ukazují, jak lze pseudovědecké kšefty kritizovat a nevystavovat se současně riziku žaloby a také co dělat, když už je pozdě a dojde k soudu.

Krátce po sobě mi byly v roce 2004 doručeny dvě žaloby: Urážka na cti a poškození dobré pověsti s požadavkem zdržet se jednání. Celkem stála soudní pře přibližně 40.000,- €, tedy mnohem více, než činí můj roční příjem jako biologa a universitního lektora. Všechno přitom začalo jen mým krátkým dopisem, který jsem jako rozzlobený čtenář napsal.

Univerzální zázračný prostředek

Reklamu na Granderovu vodu s heslem „Vodovodní voda s nesmírnou silou do každé rodiny“ zveřejnil 17. října 1999 na svých stránkách velký rakouský deník KURIER a v redakčním článku uvedl, že voda upravená pomocí Grander®-Technologie mírní nebo dokonce léčí ekzémy, akné, boreliózu, migrénu, deprese, revma,

astma, poruchy krevního oběhu, žaludeční a ledvinové potíže a dokonce rakovinu. To ale nebylo všechno. Při zalévání Granderovou vodou se prý rostlinám lépe daří, zároveň ale ničí řasy (to jsou ovšem také rostliny) v bazénu. Takže univerzální zázračný prostředek. Nemohl jsem jinak než jako rozhořčený čtenář napsat dopis, ve kterém byla formulace, že „se jedná o paravědecký esoterický humbuk, jehož komerční využívání hraničí s podnikatelským podvodem.“ Tato věta byla jádrem žaloby proti mně, ale až o pět let později, když jedny švýcarské noviny tuto větu (bez mé autorizace) citovaly.

Proč je Granderova technologie neúčinná

Pro kšeft není dobrá jen Granderova voda plněná do lahví. Největších zisků dosahuje Granderova novozélandská odbytová firma U.V.O., která tuto vodu prodává, prodejem drahých přístrojů, ve kterých je zavařeno malé množství Granderovy vody. Přístroj se připojí k vodovodnímu potrubí a zázračná voda v přístroji má vodu ve vodovodu aktivovat, aniž by s ní přišla do styku. Tvrzení, že vodovodní voda, protékající přístrojem je přivedena (bez dodané energie) do stavu vyššího uspořádání, nemůže být správné, protože každý systém přejde bez dodané energie do stavu vyšší entropie, tedy nižšího uspořádání. Údajný mechanismus účinku Granderovy „technologie“ odporuje druhé hlavní větě termodynamiky a energeticky odpovídá „perpetuu mobile“ (pozn. překl.: pokud by některý čtenář chtěl vědět více o entropii a druhé hlavní větě termodynamiky, mohu jim dát kontakt na fyziky Pavla Vachtla a Jana Erbena, s kterými jsem otázku konzultoval). Normální smrtelníci mají bohužel o základech fyziky, chemie a biologie méně tušení, než my naivní přírodovědci jako samozřejmost předpokládáme. Myslím, že obchodník s ojetými auty, který by nějaký sportovní vůz bez motoru vychvaloval jako superdraka by se u soudu musel objevit spíše jako obžalovaný než žalobce. Když už ale soudní řízení běží, platí tato základní pravidla: zůstat klidným, vzít si dobrého advokáta a... ničemu se nedivit!

Spojení s Ježíšem

Granderova voda v lahvích je dražší než leckteré dobré víno. On sám tvrdí, že s Ježíšem, který přeměnil vodu ve víno, je v osobním kontaktu. Zjevil se mu prý asi před 30ti lety a od té doby mu dává odpověď na všechny otázky. „I při vývoji mé vody tomu tak bylo - shora jsem dostal pokyn, jak mám vodu vyrábět“ (Protokol z výslechu, Krajský soud Kützbühel, 13. května 2005). Potkal jsem již více lidí, kterým se Ježíš zjevil a jednoho dokonce, který tvrdil, že on sám je Ježíšem. Bez výjimky to byli ale pacienti psychiatrických léčen, ve kterých jsem před 15 lety byl po odborné stránce nějakou dobu činný. Za „objev“ Granderovy vody obdržel Johann Grander 21.9.2001 Rakouský Čestný kříž za vědu a umění. Že je božské vnuknutí či inspirace (bez jakékoliv publikační činnosti) uznáváno státem jako „věda“ je v každém případě novum.

Co u soudu platí

Pravidla, podle kterých se u soudu rozhoduje, jsou vlastně nadmíru jednoduchá. V rámci svobody slova lze o druhém říkat téměř všechno, pokud se jednoznačně nejedná o urážlivé hanobení nebo obviňování z trestného činnosti. Samotný náznak takového tvrzení znamená ocitnout se ve stavu důkazní nouze s nutností obvinění na 100% dokázat. Nebezpečným vyjádřením (i když opatrně formulovaným) bylo v mém dopise tvrzení, že komerční využívání Granderovy „technologie“ hraničí s podvodem. Je to paradoxní, ale musel jsem v plné míře dokázat skutkovou podstatu podvodu, aniž bych kdy touto měrou konkrétně někoho z podvodu obviňoval. K této skutkové podstatě patří úmysl někoho poškodit. Jak ale úmysl prokázat, když všichni zúčastnění přísahají, že na účinnost zázračné vody věří přesto, že zákony fyziky, logiky, studie a soudní expertízy mluví proti tomu?

Rozsudek

Soudní proces trval celé dva roky. Rozsudek v první instanci mi povolil jen formulaci „nepřístojnosti, pocházející z paravědeckého esoterického prostředí“. Teprve ve druhé instanci jsem proces tak na 90% vyhrál. Nařčení ze zdravotního ohrožení lidí, trpících např. boreliózou nebo rakovinou, kteří se lehkověrně zřeknou nutného léčení, protože věří účinkům „zázračné vody“, bylo Vrchním zemským soudem ve Vídni shledáno jako „věcně zdůvodněné“. Nařčení z podvodu jsem musel ve švýcarských novinách Luzerner Zeitung odvolat i přesto, že Granderova novozélandská firma, prodávající jeho vodu byla v roce 2005 kvůli klamání spotřebitelů odsouzena k pokutě 136.000 NZ\$. Klamání konzumentů není nutně podvod, jak Vrchní zemský soud ve Vídni uvádí ve svém rozsudku: „Ne každé objektivně nesprávné a zavádějící sdělení zakládá podezření z podvodu, protože skutkovou podstatou

Německý skeptik Erich Eder

podvodu ve smyslu §146 Trestního zákoníku je úmysl obohatit se.“ Tento úmysl obohatit se nebyl u firmy, která dle vlastních údajů dosahuje ročního obratu v milionech eur výlučně za prodej Granderovy technologie, uznán soudem ani zřejmým, ani dokazatelným.

To nejdůležitější: Public Relations

Jaké poučení z toho všeho pro budoucnost plyne? Nenechat se umlčet a lépe, jasněji a věcněji formulovat! Jednoduchá věta „Granderova voda a Granderova technologie jsou neúčinné“ by byla zaprvé jednoznačnější než věta „hraničí s ...“, zadruhé by nebyla žalovatelná, neboť Granderova voda a Granderova technologie neúčinné jsou. Kromě výše uvedeného „druhé hlavní věty termodynamiky“ to dokládá mnoho expertů.

Seznamte s případem veřejnost! Ničeho se ti, kteří obchodně využívají esoterické produkty, nebojí víc než když se o účinnosti jejich amuletů diskutuje v médiích a když se ukáže zřejmé, že chtějí z pozice finančně silnějšího umlčet nějakého vědce či zástupce spotřebitelů. Od samého začátku jsem své přátele, známé a média informoval o průběhu procesu pomocí mailů, tiskových sdělení a svých webových stránek. Míra solidarity byla mohutná a dodávala mi sílu k tomu, abych vydržel. Nezávisle na tom připravovali kolegové na Vídeňské universitě a bamberská regionální skupina GWUP (německá organizace skeptiků; Dr. Eder patří mezi její zakládající členy – pozn. překl.) sbírku v můj prospěch pro případ, že bych proces prohrál. Díky za to, neboť to mne aspoň zbavovalo existenční nejistoty.

Těch několik málo zlých dopisů, které jsem obdržel, bylo (pokud nebyly anonymní) od lidí, které s trochou internetových rešerší nebylo těžké identifikovat jako osoby s blízkým vztahem ke Granderovi nebo k politické straně FPÖ Dr. Hanse Kronbergera, žurnalisty a Granderova specialisty na Public Relations. Ten byl po vynesení prvoinstančního (a nepravomocného) rozsudku rychlejší než já, prohlásil proces pro Grandera za „vyhraný“, což bylo okamžitě a bez ověření otištěno v několika novinách. V médiích má většinou pravdu ten, kdo první křičí, neboť každá snaha o nápravu je vnímána jako obrana. Poučil jsem se a podruhé jsem byl rychlejší než Kronberger. Po vynesení pravomocného rozsudku druhé instance jsem veřejnosti „prodal“ své 90% vítězství jásajícím tiskovým sdělením. Krátce nato, 28. září 2006 přišla Kronbergerova firma „Energisch GmbH“ o jistě lukrativní job – o Public Relations pro Grandera.

Aktuální novinka z internetu (konec června 2008): Bude Granderovi Rakouský čestný kříž odebrán?

Diskuze okolo Granderovy vody neberou konce. Poslanci ze strany SPÖ, Zelených, FPÖ a z Liberálního fóra interpelovali spolkového ministra pro vědu a výzkum. Na návrh tohoto ministerstva totiž propůjčil rakouský spolkový prezident v roce 2001 Granderovi Rakouský čestný kříž za vědu a umění. Toto vyznamenání se uděluje osobám, jejichž práce na poli

vědy či umění zasluhuje mimořádného uznání. Poslanci v případě Grandera však popírají, že je tohoto uznání hoden. Poukazují na to, že již v březnu tohoto roku poslala „Společnost pro kritické myšlení“ (rakouská regionální skupina skeptické organizace GWUP – pozn. překl.) ministerstvu podklady, ze kterých jednoznačně vyplývá, že neexistují žádné vědecké důkazy o účinnosti „aktivované vody“ Johanna Grandera. Podrobnosti „aktivační“ metody „přírodovědec“ Grander tají a odvolává se na pokyny „shora“ (viz výše citaci ze soudního protokolu Krajského soudu v Kützbühelu - pozn. překl.). Na Granderových webových stránkách se lze dočíst: „Granderovy přístroje na aktivaci vody jsou plněny vodou, obsahující informace, které se v přístroji přenesou na Vaši vodu z vodovodu.“ Co se tím míní a v čem je údajně „aktivovaná“ H₂O lepší než voda z vodovodu, nikdo neví. V každém případě je vzbuzován dojem, že Rakušanova voda je pro své pozitivní vlastnosti oceňována doslova na celém světě. Tak úplně na celém světě přece jen ne. Na Novém Zélandě byla Granderova odbytová firma odsouzena za klamání zákazníků a hospodářská komora k tomu ve svém tiskovém sdělení uvedla, že testy neprokázaly žádné měřitelné rozdíly mezi Granderovou aktivovanou vodou a vodou neaktivovanou.

Podobně to vidí pět rakouských poslanců a požadují proto, aby Rakouský čestný kříž za vědu a umění byl Johannu Granderovi odebrán. Z právního hlediska mu vyznamenání nenáleží, protože není známo nic, čím by na poli vědy přispěl. Na podnět „Společnosti pro kritické myšlení“ z března t.r. přišlo nyní sdělení, že jejich podnět byl vzat na vědomí. Lze jen doufat, že na podnět poslanců z 6. června bude ministerstvo reagovat rychleji a vyznamenání odebere.

Pozn. editora: Výrobky Grander®-Technologie se pod bombastickým sloganem Unikátní technologie revitalizace molekulární struktury vody s efektem zlepšení a obnovení kvality prodávají i v ČR. Českým partnerem rakouských podvodníků u nás je firma VodaEco.

CO S PACIENTY, KTEŘÍ HORUJÍ PRO OBSKURNÍ ZÁZRAČNÉ ZPŮSOBY LÉČBY?

Z časopisu „Skeptiker“ 1/2008

(Rozhovor Bernda Hardera s Dr. Wernerem Hessellem, odborným lékařem a členem skeptické organizace GWUP).

Jak často se ve Vaší praxi setkáváte s pacienty, kteří si přejí diagnostiku či terapii, kterou vědecká medicína neuznává?

Již řadu let se snažím budovat si pověst lékaře důsledně přírodovědecky a psychologicko/sociologicky orientovaného, takže pacienti s takovými přáními ke mně moc nechodí a s pseudomedicínskými představami jsem proto ve své praxi konfrontován jen občas.

S jakými například?

Obrátila se na mne například jedna pacientka, která přišla s prospektem od jiného lékaře. Na prospektu byla na-

bídka na terapii zvukem o vysokém kmitočtu, což mělo změnit biochemické a bioelektrické pochody v tělových buňkách a iniciovat tím rezonanci. Pacientka chtěla vědět, co si o tom myslím.

Co jste jí řekl?

Řekl jsem jí, že na internetu ve vyhledávači Google najde v celém Německu asi 60 praxí lékařů, kteří tuto terapii nabízejí. Ani na prospektu, ani na internetu nebyl princip účinku vysvětlen, zato však tam byl uveden velký počet nemocí, pro které má být to metoda vhodná. To je v medicíně velmi neobvyklé. Kromě toho má být léčba bez jakýchkoli vedlejších účinků, což svědčí o tom, že terapie vlastně žádné účinky nemá.

Vy sám jste tedy o této terapii dosud nic neslyšel?

Neslyšel. Ačkoliv se průběžně snažím pomocí různých médií pro lékaře být o novinkách v medicíně informován, byla pro mě tato metoda neznámá. Kdyby měla v léčbě nějaké úspěchy, určitě by o ní odborný tisk informoval. Dále jsem pacientce vysvětlil, že nové metody se v medicíně nejprve po léta testují, znovu a znovu ve výzkumu ověřují a porovnávají se názory odborníků a že to někdy trvá i velmi mnoho let, než se metoda prosadí nebo je zamítnuta. Nemluvě o „lidském faktoru.“ Vědci jsou všechno jiné než tajnůstkáři. Jakmile něco objeví a jsou si svou věcí celkem jisti, hrdě to oznámí. Buď aby se ucházeli o Nobelovu cenu, nebo jednoduše aby svou práci dosáhli uznání a měli z toho nějaký příjem. Kdyby byla uvedená metoda skutečně tak dobrá, byla by už dávno v odborném tisku široce propagována.

Jak se zachováte, když pacient navzdory takovým vysvětlením trvá na „nejnovějším zázračném způsobu léčby“?

Takového pacienta či pacientku zdvořile ale důrazně poprosím, aby opustili moji ordinaci a neokrádali mne o čas. Tento způsob jednání je u problémů ve vztahu lékař-pacient osvědčený a výrazně vztahy zlepšuje.

A jedná-li se o kmenového pacienta, který se jednoho dne ocitne v ordinaci, v ruce má něco z esoteriky a přeje si vyzkoušet léčivou sílu pravotočivé vody, protože popisované indikace přesně odpovídají jeho potížím?

Pokud by šlo o někoho, kdo ke mně již dlouho chodí a náhle vykolejí, tomu bych řekl: Jako lékař musím dodržet povinnost svědomité péče, kterou mi ukládá profesní řád a současně mám volnou ruku při výběru terapie. Tato volnost ve volbě terapie v neposlední řadě znamená, že metodu, které nerozumím a kterou považuji za chybnou, nepoužiji. Povinnost svědomité péče zase znamená chránit pacienta před možnými škodami. Například tím, že nepřipustím nepotřebný postup. Neboť když terapie nic nepřinese, může – na rozdíl od v esoterice rozšířeného názoru – značně uškodit už jen tím, že se zanedbal postup účinný, odpovídající aktuálnímu stavu medicínské vědy.

Časopisy jako např. *Fliege* nebo *2000plus* propagují „božský přírodní produkt proti infarktu“ nebo „operaci v energetickém těle“. Máte dojem, že takových a podobných nabídek přibývá?

Ano, zcela jistě přibývá.

Čím to je?

Nemalá část lékařů vzbuzovala asi svým chováním dojem, že všechno umějí vyléčit resp. dát do pořádku. Takové chování samozřejmě pacienty ovlivňuje. Je jistě nesporné, že ve vědě a v lékařské technice došlo k obrovským pokrokům. Přesto má seriózní medicína i nadále své meze, které někteří pacienti nechtějí vidět.

To je určitými tiskovinami masivně podporováno.

Bohužel nejen tiskovinami esoterickými. V jedné odborné lékařské publikaci jsem četl: „Alternativní medicína začíná tam, kde školní medicína končí.“ Protože se takzvaná školní medicína rozumně řídí přírodními zákony a získanými vědeckými poznatky, mohl by čtenář z takového sdělení vyvodit, že pro alternativní medicínu přírodní zákony a vědecké poznatky přinejmenším ve všeobecně uznávaném smyslu neplatí.

Nebylo by na místě mluvit spíše o para- nebo pseudomedicíně, tedy ne jako o alternativě k medicíně školní, nýbrž jako o synonymu pro výrazy pověra a iracionalismus?

Pravděpodobně ano, ale podle mých zkušeností je mnohem těžší správně označit to, co dnes obvykle nazýváme školní medicínou. Výraz „školní medicína“ bylo v 19. století původně pohrdavé označení, používané odpůrci vědecké medicíny. S ohledem na aktuální snahy o vědeckou medicínu založenou na důkazech (EBM) se mi zdá korektnější mluvit o medicíně vědecké místo o medicíně školní. Pokud dojde při rozhovorech s pacienty na téma pseudomedicíny, bez zábran používám výrazy jako „mastičkářství“ nebo „šarlatánství“.

To by šlo formulovat i diplomatičtěji – proč tak ostře?

Pseudomedicína představuje v podstatě dva světy, které jsou vzájemně slučitelné jen ve fantazii pseudolékařů. Je v ní jak reálný svět, ve kterém všichni skutečně existujeme a ve kterém platí známé přírodní zákony, tak svět paralelní, ve kterém objektivita a jakákoliv omezení neplatí. Kdo přijme takový obraz světa za vlastní, je zároveň imunní proti jakékoliv rozumné argumentaci. Když už se někdy do rozhovoru s takovými lidmi dostanu, většinou mi vytýkají, že mé „omezené“ a „jednodimenziální“ vidění světa je ochuzující. Mně ale naprosto stačí.

Co byste poradil svým pacientům, kteří se chtějí orientovat v nabídce léčebných metod?

Zmínil bych především to, o čem jsem mluvil v případě rezonance. Pak bych se zeptal a připomenul, proč a za jakých okolností, s jakým trápením a s jakým očekáváním přišli poprvé do mé ordinace. Velice rychle tak v rozhovoru dojde na téma důvěry a vztahu mezi lékařem a pacientem, na čestnost a společné zvažování. Nakonec chtějí pacienti často vědět, co bych já udělal na jejich místě, v jejich momentální situaci, když nějaká zázračná terapie je tak lákavá. Odpovím jim zcela upřímně.

To znamená, že je zásadně od zázračné terapie odražete?

Někdy, když o metodě skutečně nic nevím, výjimečně poradím metodu vyzkoušet. Ovšem s postranní myšlenkou. Formuluji to asi takto: „Já bych sice k tomuto

záračnému léčiteli/pseudolékaři/mastičkáři nešel, ale zajímalo by mne, co a jak dělá. Když tam půjdete, něco můžete pro mne vyšpiónovat, ovšem na své vlastní náklady.“ Většinou si to pak pacienti rozmyslí, protože se stydí špiclovat.

Nezdá se mnoha lidem pseudomedicína atraktivní také proto, že pseudolékaři nabízejí jednoduché odpovědi na složité otázky?

Tady hraje roli skutečnost, jestli má pacient už s příslušnou metodou vlastní zkušenost a je pevně přesvědčen, že mu pomohla. V takovém případě dále nediskutuji, protože to nemá absolutně žádný smysl. Je-li ale pacient přístupný rozumné diskuzi, vysvětlím mu, že v případech, kdy nemáme pacienta se stejnou nemocí, který nebyl léčen, nelze rozhodnout, zda zlepšení stavu způsobila skutečně „záračná terapie“, nebo zda by nemoc bez jakéhokoliv zásahu probíhala stejně a úspěšnost terapie je jen domněnkou nebo fikcí.

Je řada důvodů, proč se zdá, že i nesmyslné terapie účinkují.

Máte pravdu, proto také mluvím s pacienty o fenoménu spontánního vyléčení nebo o střídavém zlepšení a zhoršení stavu u chronických onemocnění, o placebo efektu a o psychosomatických potížích. Například u pacientů s Alzheimerovou chorobou zůstává někdy stav neměnný

po dobu až dvou let. Nemůžeme však přesně předpovědět, co a kdy u konkrétního pacienta nastane.

Zmínil jste vědeckou medicínu, dnes nazývanou EBM. Co tato medicína přináší pacientům – i těm, kteří na „omezenou“ školní medicínu nadávají?

Pseudomedicína zásadně netrvá na nutnosti studií a jejich vyhodnocování s ověřením přínosu předmětu studie, protože se nadto cítí povznesená, respektive tvrdí, že pro posouzení alternativních metod je vědecká metodika nepoužitelná. To je rozdíl mezi ní a EBM jako konceptem pro vědecky zdůvodněné a transparentní lékařské počínání. EBM však není žádnou lékařskou kuchařkou se závaznými předpisy. Je pouze směrnici s doporučeními a orientací. Předpisy jsou závazné a nenechávají téměř žádný prostor. Směrnice naproti tomu dodrženy být nemusejí, když se na konkrétního pacienta nehodí. Odpovědné lékařské počínání znamená u příslušné terapie shromažďovat údaje o předchorebách pacientů, klinické nálezy, diagnózy a dokumentovat je. EBM nám dává podklady, podle nichž se rozhodujeme. Musí být ale správně praktikována na základě zkušenosti lékaře, musí se upravovat pro konkrétního pacienta a podle jeho stavu, a pacient by měl být poučen, proč a jak se u něj dospělo k diagnóze choroby a proč by měla být doporučena terapie úspěšná.

Z DRUHÉHO BŘEHU

ABRAKADABRA, BUDU PREZIDENT

Týden (Eva Pešková, 21. 7.) - Demokrat Barack Obama nedávno vysypal kapsy a odhalil překvapivé množství talismanů. Svému republikánskému rivalu Johnu McCainovi ovšem v pověřivosti nesahá ani po kotníky.

Přívěsek ve tvaru orla bělohlavého, symbolu Spojených států, medailon Madony s dítětem, náramek vojáka sloužícího v Iráku nebo miniaturní sošku hinduistického opičího boha Hanumána. To všechno vyndal koncem června Barack Obama (46) z kapes v Albuquerque v Novém Mexiku, když se ho třiaadvacetiletá Eirinn Sanchezová zeptala, co ho může přimět, aby voličům odpovídal pravdivě. „Když chcete, aby vás ti lidé (dárci talismanů) volili a žádáte je o důvěru, raději byste to měla brát vážně a nepřehánět to se sliby,“ řekl podle listu The New York Times na vysvětlenou.

Dárků od lidí, kteří mu drží palce v boji o Bílý dům, nasbíral během sedmnáctiměsíční kampaně „padesát, možná sto“ a každý den si jich s sebou několik bere.

Letos v únoru se v pořadu 60 Minutes na CBS News také pochlubil jediným rituálem, který zavedli členové jeho kampaně.

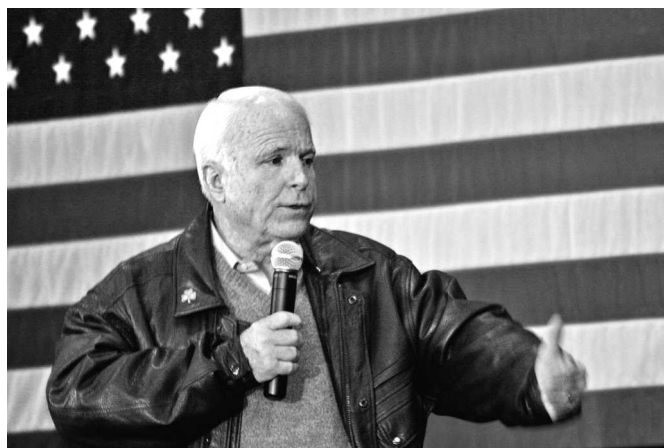
Na začátku sezony primárek během letošního ledna poradci illinoisického senátora vyzpozovali, že si jejich šéf před vítěznými souboji v Iowě a Jižní Karolíně šel zahrát basketbal, kdežto před bitvami, které prohrál, jako třeba v New Hampshire nebo Nevadě, se svému koníčku nevěnoval. „Takže jsme z toho udělali jasné

pravidlo, v den voleb musím hrát basketbal,“ řekl Obama ve zmíněném pořadu.

Plné kapsy štěstí

Mezi všemi kandidáty na hlavu Spojených států v počtu talismanů i roztodivných úspěchů jisticích rituálů jednoznačně vede republikán John McCain (71). Jeho pověřivost se rozkřikla už v roce 2000, kdy kandidoval na prezidenta poprvé. List Washington Post popsals tehdy třiašedesátiletého vietnamskému válečnému veterána McCaina jako „hlavního šamana“.

Po kapsách totiž mívá nejen drobné mince, kompas,

Prezidentský kandidát John McCain je chodící pověřivost. Se svým konkurentem Obamou si však nemají co vyčítat.

laminovaný čtyřlístek, váček s kusey neidentifikované horniny nebo pero darované jakýmsi kmenovým náčelníkem, ale také vykonává takový počet rituálů různého druhu, že to čas od času klade značné nároky na jeho okolí. Ulehčením zřejmě bylo, že mezi vyznavače nadpřirozena patřili (a dodnes patří) také někteří McCainovi spolupracovníci.

„Rozhodně nevěštíme z kuřecích vnitřností,“ ujišťoval reportéra Washington Postu John Weaver, jeden z nejbližších McCainových poradců, hlavní stratég kampaně a autor nápadu nazvat volební autobus Expres upřímnosti (Straight Talk Express). Po úctyhodném výčtu aktivit založených na rozmanitých pověrách se takové ujištění trochu míjelo účinkem.

Přítel jako talisman

Tak například Weaver byl pověřen tím, aby měl u sebe za všech okolností McCainovo kuličkové pero štěstí značky Zebra Jimmie Gel Rollerball. Pokud tak Weaver činil i v kampani před letošními volbami, bylo to jen do července loňského roku, protože tehdy musel odejít po měsících potíží se sháněním sponzorů. Lany Wiles, organizátor předvolebních cest, zase musel před každou debatou, kterou jeho šéf vedl s protivníky, shánět pečená žebírka, protože to je kandidátovo „šťastné jídlo“. Konzumoval je i McCainův tým - snad aby štěstí bylo dokonalé.

Republikánský kandidát má i přítele, který mu podle jeho mínění přivolává volební úspěchy. Jmenuje se Steve Dart a stál po McCainově boku během všech voleb počínaje okamžikem, kdy arizonský politik poprvé vstoupil do Kongresu. Pro upřesnění: v roce 1982 byl zvolen do Sněmovny reprezentantů a od roku 1987 je senátorem. McCain si pojišťuje úspěchy ve volebních kampaních nošením stejných oblíbených bot a „šťastného“ svetru. V New Hampshire má svůj „šťastný“ hotelový pokoj, v němž samozřejmě před primárkami spal na „šťastné“ straně postele.

Když je řeč o postelích; na ně republikánský kandidát nikdy nepokládá klobouk, protože pak je neštěstí hotové. Podle drsnější verze této pověry pokrývka hlavy na posteli může dokonce přivolat „smrt v domácnosti“.

Na sletu datlů

Ani lidé ze senátorova okolí se v pověřivosti nenechávají zahanbit. Lobbista Rick Davis, manažer kampaně před osmi roky a letos až do 2. července, kdy jej nahradil Steve Schmidt (někdejší mluvčí viceprezidenta Dicka Cheneyho a oblíbenec Bushova poradce Karla Rovea), připisoval primárková vítězství jisté kravatě.

Stratég kampaně z roku 2000 Mike McMurphy zase přivolával volební vítězství „havajskou košilí a ponožkami barvy khaki s palmovým vzorem“. Zdárné mezníky kampaně prý na dřevo zaklepávali úplně všichni, takže schůzky McCainova týmu mohly někdy připomínat spíše slet datlů než běžné porady o nejlepších taktice.

Mark Salter, který pomáhal arizonskému senátorovi při psaní několika knih, se odmítal v roce 2000 do konce nomináční bitvy oholit, aby to jeho šéfovi nepřineslo smůlu.

Dlouho se tehdy netrápil, neboť John McCain z boje odstoupil počátkem března po pomlouvačné kampani, která odstartovala sérii proher už v půlce února v Jižní Karolině. Tentokrát to bude mít těžší, protože vousu se nehodlá zbavit až do rozhodujícího souboje letos 4. listopadu.

McCainovi příznivci jeho pověřivost hájí tím, že podobně se chová většina válečných pilotů. Prý hlavně kvůli tomu, že jejich osud visívá na vlásku za okolností, které nemohou ovlivnit. A tak jim nezbyvá než se spolehnout na štěstí.

Jeho odpůrci tvrdí, že arizonský senátor nejspíše trpí obsesivně-kompulsivní poruchou. Jiní zase navrhuji, aby mu někdo ukradl nějaký důležitý předmět z plejády amuletů před rozhodujícím kláním, a demokraté budou mít vítězství v kapse. Obamovi v ní zase alespoň zůstane zbylé talismany.

Pověry v Bílém domě

Podle Jonathana Altera, novináře píšícího pro Newsweek, by po zvolení byl „McCain nejpopověřivějším prezidentem od Franklina Delana Roosevelta“. O FDR (prezidentem v letech 1933-1945) je známo, že nesnášel třináctku. Třináctého nikdy necestoval, pokud mělo u oběda sedět třináct lidí, přizval k jídlu sekretářku. Další popověřivý nájemník Bílého domu byl Ronald Reagan (prezidentem v letech 1981-1989) za vydatné podpory manželky Nancy, nadšené příznivkyně astrologie. Reagan nosil po kapsách zlatý přívěsek a minci pro štěstí, hojně klepal na dřevo a nikdy by například neprošel pod žebříkem, k čemuž, pravda, neměl zřejmě mnoho příležitostí.

VÁLEČNÝ ZLOČINEC SE ŽIVIL JAKO LÉČITEL

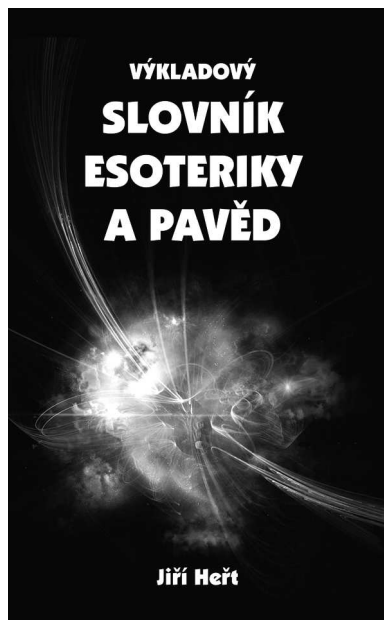
Novinky.cz (22.7.) - Zadržný vůdce bosenských Srbů Radovan Karadžić plně využíval své nové identity. Neskrýval se, vedl privátní praxi zaměřenou na alternativní medicínu a dokonce se jako Dragan David Dabić letos v květnu účastnil 3. festivalu zdravého života, kde přednášel.

Program festivalu potvrzuje slova žalobce tribunálu pro válečné zločiny Vladimira Vukčeviće, který na odpolední tiskové konferenci uvedl: „Volně se procházel a dokonce se objevoval na veřejných prostranstvích.“

Nešlo však jen o procházky na náměstí, Karadžić si byl svou bezpečností naprosto jistý. Dokonce se účastnil i 3. festivalu zdravého života a nikoli jako divák. David Dabić přednášel 23. května od 16 hodin na téma **Jak rušit negativní energie**.

Celý festival byl zaměřen na alternativní medicínu, esoteriku a zdravý způsob života v duchu new age. Nabízeny byly masáže, kurzy jógy, meditace, tai-či a představilo se tam i zakázané čínské hnutí Falun kung.

Nebylo to poprvé, kdy se Dabić objevil na veřejnosti. V kulturním středisku měl přednášku spojenou s diskusí na téma meditace a získání vyrovnanosti a klidu. Dabić, který podle jednoho z účastníků vypadal přesně stejně jako zadržný Karadžić, se tam představil jako neuropsychiatr, který se věnuje psychologii a bio-energii. →

VÝKLADOVÝ SLOVNÍK ESOTERIKY A PAVĚD

Jiřího Heřta právě vychází

Lidé mají potřebu víry, rituálů a zázraků. Naplňují ji náboženství včetně sekt, některé expanzivní politické ideologie a také pestrý svět esoteriky, okultismu a pavěd. Ten sice operuje slovy duchovno a láska, ale je orientován na trh a zisk. Aby byl úspěšný, neobejde se bez víry svých klientů a zákazníků, je pro něj výhodné vytvářet představu, že je alternativou *pravdy o světě*.

Média, včetně knih se sice zábavné a pro leckoho vzrušující esoterické oblasti věnují, ale její věcná analýza je vzácná. Tuto mezeru se pokouší zaplnit výkladový slovník, který chce objektivně popsat a osvětlit podstatu a terminologii všech hlavních disciplín okultního, esoterického světa.

Autor Výkladového slovníku esoteriky a pavěd prof. MUDr. Jiří Heřt se tomuto fenoménu věnuje dlouho, zevrubně a s racionálním vhladem. Jeho cílem bylo popsat termíny z oblasti okultismu a pseudověd tak, jak je chápou a vysvětlují jejich zastánci, propagátoři a provozovatelé a doplnit tyto informace kritickým pohledem, který se opírá o logické myšlení, přírodní zákony, vědecké poznatky i názory dalších kritiků. Slovník obsahuje 230 hesel týkajících se (mnohdy jen takzvaných) záhad, zázraků, mimozemšťanů, senzibilů, proutkařů, věštců, ast-

rologie, alternativní medicíny, kryptozoologie a mnoha dalších podobných témat.

Autorova erudice, návyk věnovat se zkoumaným oblastem zevrubně a s nasazením osloví čtenáře, kterého zajímá souboj racionality a iracionality, slovník je ale především seriózním, praktickým pomocníkem při orientaci v jedné zajímavé oblasti.

Vydalo nakladatelství Věra Nosková. Pevná vazba, lamino potah, formát A5, 264 stran

Slovník lze objednat na lano@centrum.cz za výhodnou cenu 160,- Kč včetně poštovného a balného.

Přednášky cyklu Věda kontra iracionalita

Konají se tradičně ve třetí středu v budově Akademie věd v Praze 1, Národní třída 3, a to v místnosti 206 od 17ti hod. Po přednáškách následuje diskuse.

17. 9. Bernard Bolzano v lůně mocnárství aneb na cestě od národovectví k evropanství - PhDr. Marek Matějka. Po přednášce bude následovat plenární schůze ČKS SISYFOS a prezentace se křtem Výkladového slovníku esoteriky a pavěd od Jiřího Heřta.

Další přednášky:

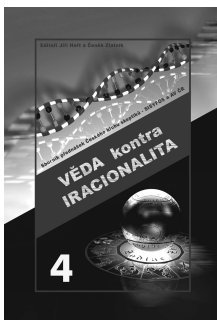
15. 10., 19. 11., 17. 12.

Pro získání přesnějších informací sledujte internetové stránky klubu na adrese www.sisyfos.cz.

Našli jste ve schránce OZNÁMENÍ velikosti korespondenčního lístku se zeleným svislým pruhem? Je velmi úřední, přísné, vysvětluje co jsou geopatogenní zóny a jak nám škodí. Prosíme čtenáře, kteří dostali podobný lístek, aby se nám ozvali. Měli bychom zvážit kroky, jakým způsobem se ohradit proti takové nehoráznosti a psychologickému triku.

Sborník
**VĚDA KONTRA
IRACIONALITA 4**
vydalo nakladatelství
Věra Nosková

Pokud jej neseženete v knihkupectví, můžete si jej objednat na e-mailové adrese
lano@centrum.cz

➔ Přednášel také v Somboru v Centru boje s rakovinou a v Novém Sadu zaštitěn Hnutím za zdravé Srbsko v rámci akce Zdravý život je plný život, na němž se podílelo i Centrum boje s rakovinou. Bělehradské rádio eviduje asi třicet různých přednášek Dabiće. V časopisu Zdravý život zase publikoval článek o duchovním zdraví. Dabić vedl i privátní praxi, ve které se věnoval alternativní medicíně. „Skutečnost, že se věnoval alternativní medicíně, že získával peníze z provozování alternativní medicíny, ukazuje, že mohl pracovat,“ sdělil dopoledne na tiskové konferenci srbský ministr informací Rasim Ljajić.

⌘ Zpravodaj SISYFOS – neperiodický bulletin občanského sdružení SISYFOS – Českého klubu skeptiků, člena evropského sdružení ECSO (European Council of Skeptical Organisations) a světového sdružení CSI (Committee for Skeptical Inquiry). Zapsán do evidence periodického tisku MKČR pod číslem MKČR E 11208. Kontaktní adresa Českého klubu skeptiků SISYFOS:

⌘ Věra Nosková, U studánky 18, Praha 7, 170 00
e-mail: lano@centrum.cz

Běžný účet u České spořitelny, Praha 2, číslo 9161329,
⌘ kód banky 0800.

Adresa na internetu: <http://www.sisyfos.cz>

⌘ Zpravodaj Sisyfos, číslo 3/2008 – vyšlo v září 2008.

⌘ Editor Leoš Kyša. Redakční rada: Čeněk Zlatník, Lenka Příbylová, Věra Nosková, Zdeněk Jonák.

Grafická úprava: Jiří Nosek, www.jirinosek.eu

⌘ Tiskárna VS Praha- Pankrác, www.sweb.cz/vstisk/

⌘ Příspěvky do Zpravodaje SISYFOS pošlete na adresu:

⌘ Leoš Kyša, Šlikova 54, Praha 6, 160 00. Lze je též zaslat i s diakritikou na e-mail: Leos.Kysa@seznam.cz